

ใบรับรองปัญหาพิเศษ
ภาควิชาบริหารธุรกิจเกษตร
คณะเทคโนโลยีการเกษตร สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง

เรื่อง

การวิเคราะห์อุปสงค์ทุเรียนสดภายในประเทศไทย
An Analysis of Demand for Fresh Durian in Thailand

ของ
นางสาววิรวรรณ สดับ
ได้รับการตรวจสอบและอนุมัติให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาหลักสูตร
วท.บ. (บริหารธุรกิจเกษตร)
เมื่อวันที่ 5 มีนาคม พ.ศ. 2544

อาจารย์ที่ปรึกษาปัญหาพิเศษ

5/3/44

(ดร. วิรัช กระแสร์จิตร)

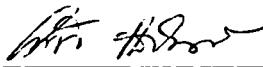
กรรมการปัญหาพิเศษ

5/3/44

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ รังสรรค์ โนชัย)

รักษาการในตำแหน่งหัวหน้าภาควิชา

5/3/44

(รองศาสตราจารย์ ดร. อำนวย แสงโนรี)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

17402

ราชภัฏนครราชสีมา

ปัญหาพิเศษ

เรื่อง

T097191

การวิเคราะห์อุปสงค์ทุเรียนสดภายในประเทศไทย
An Analysis of Demand for Fresh Durian in Thailand

รฟ.
๑๖๓๕ก
๒๕๔๔

เลขหมู่.....
เลขทะเบียน..... ๑๗๑๙๑
ก่อนปี.....

เสนอ

ภาควิชาบริหารธุรกิจเกษตร

คณะเทคโนโลยีการเกษตร สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง

เพื่อความสมบูรณ์แห่งปริญญาวิทยาศาสตรบัณฑิต (บริหารธุรกิจเกษตร)

พ.ศ. ๒๕๔๔

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บทคัดย่อ

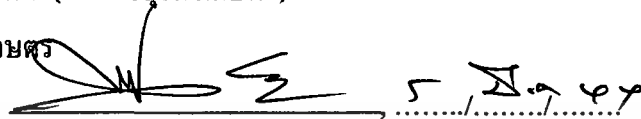
ชื่อเรื่อง: การวิเคราะห์อุปสงค์ทุเรียนสดภายในประเทศไทย

โดย: นางสาววิรวรรณ สดับ

ชื่อปริญญา: วิทยาศาสตร์บัณฑิต (บริหารธุรกิจเกษตร)

สาขาวิชาเอก: บริหารธุรกิจเกษตร

อาจารย์ที่ปรึกษาปัญหาพิเศษ:

(วิรัช กระแสร์นัตร์)

ทุเรียนถือเป็นราชาแห่งผลไม้ของภูมิภาคเอเชียอาคเนย์ เนื่องจากเป็นผลไม้ที่มีความสำคัญทางเศรษฐกิจ และเป็นผลไม้ที่มียอดการส่งออกติดอันดับของประเทศ ประเทศไทยมีการปลูกทุเรียนกันทั่วประเทศ แต่มีแหล่งที่สำคัญคือ ภาคตะวันออกและภาคใต้ ซึ่งแนวโน้มคาดว่าจะมีการขยายการปลูกเพิ่มขึ้นอีก แม้ว่าจะมีการขยายการส่งออกทุเรียนสดไปตลาดต่างประเทศมากขึ้นแล้วก็ตาม แต่ผลผลิตส่วนใหญ่ก็ยังคงใช้บริโภคภายในประเทศ ซึ่งหากเพิ่มการผลิตจนไม่คำนึงถึงความต้องการของผู้บริโภคแล้ว อาจทำให้ผลผลิตทุเรียนเกิดภาวะล้นตลาดได้เช่นเดียวกับพืชผลชนิดอื่น ๆ จึงได้ทำการศึกษาต้นทุนการผลิต การตลาด ราคาทุเรียนสดภายในประเทศไทย และทำการวิเคราะห์ความต้องการบริโภคทุเรียนสดภายในประเทศไทย โดยใช้วิธีกำลังสองน้อยที่สุดแบบสองขั้น (Two Stage Least Square) และหาความสัมพันธ์ของระดับราคาทุเรียนที่เกษตรกรได้รับกับพื้นที่และช่วงเวลาผลผลิตออกสู่ตลาด เพื่อเป็นแนวทางในการวางแผนการผลิตและป้องกันการเกิดภาวะทุเรียนล้นตลาดภายในประเทศต่อไป

จากการศึกษาด้านต้นทุนการผลิตทุเรียนในฤดูกาลนั้น ทุเรียนพันธุ์หมอนทองมีต้นทุนเฉลี่ยต่ำกว่าพันธุ์ชะนี แต่สำหรับการผลิตนอกฤดูกาลต้นทุนเฉลี่ยพันธุ์ชะนีจะต่ำกว่าพันธุ์หมอนทอง เนื่องจากพันธุ์ชะนีนอกฤดูกาลจะให้ผลผลิตเฉลี่ยต่อไร่สูงกว่า และจากการศึกษาด้านการตลาด ทุเรียนพบว่า ผลผลิตทุเรียนจากเกษตรกรส่วนใหญ่จะถูกขายให้กับพ่อค้ารวบรวมท้องถิ่น ส่วนคนกลางที่มีอิทธิพลต่อการตลาดทุเรียนคือพ่อค้าขายส่งในกรุงเทพฯ ซึ่งทำการรวบรวมผลผลิตจากเกษตรกรโดยตรงและคนกลางระดับอื่น ๆ คิดเป็นร้อยละ 71.47 ของผลผลิตทั้งหมด ส่วนทางด้านส่วนเหลือการตลาดนั้นพบว่าพันธุ์หมอนทองสูงกว่าพันธุ์ชะนี

จากการศึกษาปัจจัยที่มีผลกระทบต่อความต้องการบริโภคทุเรียนสดภายในประเทศไทยพบว่า ความต้องการบริโภคทุเรียนนั้นจะขึ้นอยู่กับปัจจัยทางด้านราคาทุเรียนที่แท้จริงเป็นหลัก โดยมีค่าความยืดหยุ่นเท่ากับ -1.01 และรองลงมาคือปัจจัยทางด้านราคามังคุดที่แท้จริง และมีค่า

ความยืดหยุ่นเท่ากับ 0.34 สำหรับการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของระดับราคาทุเรียนที่เกษตรกรได้รับกับปัจจัยทางด้านพันธุ์และช่วงเวลา พบว่าช่วงเวลาที่ผลผลิตทุเรียนออกสู่ตลาดมีผลต่อระดับราคาทุเรียนที่เกษตรกรได้รับมากกว่าปัจจัยทางด้านพันธุ์ ซึ่งระดับราคาผลผลิตทุเรียนทุกพันธุ์ที่ออกสู่ตลาดนอกฤดูกาลจะสูงกว่าในฤดูกาลโดยเฉลี่ยกิโลกรัมละ 13.28 บาท และระดับราคาทุเรียนพันธุ์หมอนทองจะสูงกว่าพันธุ์ชะนีโดยเฉลี่ยกิโลกรัมละ 9.53 บาท ในทุกช่วงเวลา

จากผลการศึกษาจึงได้มีข้อเสนอแนะเพื่อเป็นแนวทางในการวางแผนการผลิตและป้องกันการเกิดภาวะทุเรียนล้นตลาดได้ว่า การผลิตทุเรียนพันธุ์หมอนทองนั้นจะเหมาะสมสำหรับการให้ผลผลิตช่วงในฤดูกาล และพันธุ์ชะนีนั้นเหมาะสมที่จะให้ผลผลิตนอกฤดู และความต้องการบริโภคทุเรียนสดภายในประเทศได้รับอิทธิพลจากราคาทุเรียนที่แท้จริงเป็นอย่างมาก ดังนั้นเกษตรกรจะต้องพัฒนาคุณภาพผลผลิตให้ได้มาตรฐานทั้งขนาดผลและระดับความสุก เพื่อเป็นการกระตุ้นความต้องการของผู้บริโภคอีกทางหนึ่ง และด้านหน่วยราชการควรช่วยเหลือเกษตรกรในการลดต้นทุนยาป้องกันกำจัดศัตรูพืช เพื่อให้เกษตรกรสามารถขายผลผลิตได้ในราคาที่ต่ำลงโดยไม่กระทบต่อรายได้สุทธิ และควรเผยแพร่ความรู้ด้านเทคนิคการผลิตทุเรียนนอกฤดูให้แก่เกษตรกรเพื่อให้ระดับราคาทุเรียนที่เกษตรกรได้รับสูงขึ้นในทุก ๆ พันธุ์ และทำการร่วมมือกับกลุ่มผู้ผลิตทุเรียนแปรรูป เพื่อทำการประชาสัมพันธ์ผลิตภัณฑ์ทุเรียนแปรรูปให้เป็นที่รู้จักและยอมรับของผู้บริโภค โดยเปิดโอกาสให้ผู้บริโภคได้ลองชิม และพยายามขยายช่องทางการจัดจำหน่ายทุเรียนแปรรูปให้กว้างขวางและสะดวกในการหาซื้อ

คำนิยม

ปัญหาพิเศษฉบับนี้สำเร็จสมบูรณ์ลงได้ด้วยความช่วยเหลือของ ดร. วิรัช กระแสร์ฉัตร อาจารย์ที่ปรึกษาปัญหาพิเศษ ซึ่งท่านได้ให้คำปรึกษา แนะนำวิธีการวิเคราะห์ข้อมูลในรูปแบบต่าง ๆ ตลอดจนช่วยแก้ไขข้อบกพร่องของงานฉบับนี้จนสำเร็จลงได้ และ ผ.ศ. รังสรรค์ โนชัย กรรมการปัญหาพิเศษ ที่ได้ตรวจแก้ไขข้อบกพร่อง และปรับปรุงปัญหาพิเศษฉบับนี้ให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น ผู้เขียนต้องขอกราบขอบพระคุณอาจารย์ทั้งสองท่านไว้ ณ โอกาสนี้ และขอขอบพระคุณ คุณราตรี แม่ประเสริฐ นักเศรษฐศาสตร์สำนักวิจัยเศรษฐกิจการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ซึ่งได้อำนวยความสะดวกด้านข้อมูล และให้คำแนะนำในการศึกษาปัญหาพิเศษฉบับนี้

นอกจากนี้ ขอขอบคุณเจ้าหน้าที่กรมการค้าภายใน และกรมส่งเสริมการเกษตร ที่ให้ความอนุเคราะห์ด้านข้อมูลในการวิเคราะห์ ตลอดจนเพื่อนบริหารธุรกิจเกษตรทุกคน ที่เป็นกำลังใจและให้การช่วยเหลือเป็นอย่างดี

สุดท้ายนี้ ผู้เขียนขอมอบส่วนดีของการศึกษาค้นคว้านี้ให้แก่ คุณพ่อ คุณแม่ ซึ่งเป็นที่เคารพรัก และเป็นกำลังใจที่สำคัญที่สุดของผู้เขียนมาโดยตลอดการศึกษา

วิรวรรณ สดับ

มีนาคม 2544

สารบัญ

	หน้า
สารบัญตาราง	(3)
สารบัญภาพ	(4)
สารบัญตารางผนวก	(5)
บทที่ 1 บทนำ	1
ความสำคัญและปัญหาของการศึกษา	1
วัตถุประสงค์ของการศึกษา	4
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	4
ขอบเขตการศึกษา	5
นิยามศัพท์	5
วิธีการศึกษา	6
บทที่ 2 โครงร่างทางทฤษฎี	7
ตรวจเอกสาร	7
สมมติฐาน	8
แนวคิดทางทฤษฎี	9
แบบจำลองความต้องการบริโภคทุเรียนสดภายในประเทศไทย	16
การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ	17
บทที่ 3 ต้นทุนการผลิต การตลาด และราคาทุเรียนสดภายในประเทศไทย	19
ต้นทุนการผลิตทุเรียนของไทย	19
การตลาดทุเรียนสดภายในประเทศไทย	25
ราคาทุเรียนสดภายในประเทศไทยของไทย	32

บทที่ 4 การวิเคราะห์ความต้องการบริโภคทุเรียนสดภายในประเทศไทย	35
ผลการวิเคราะห์ความต้องการบริโภคทุเรียนสดภายในประเทศไทย	35
ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของราคาที่เกษตรกร ได้รับกับพันธุ์และช่วงเวลา	37
บทที่ 5 สรุปและข้อเสนอแนะ	39
สรุป	39
ข้อเสนอแนะ	40
เอกสารอ้างอิง	42
ภาคผนวก	44
ภาคผนวก ก ตารางผนวก	45
ภาคผนวก ข ผลการวิเคราะห์ความต้องการบริโภคทุเรียนสดภายในประเทศ	48

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1	พื้นที่เพาะปลูกทุเรียนรายภาค ปี พ.ศ. 2539	2
2	พื้นที่เพาะปลูกทุเรียนรายจังหวัด ปี พ.ศ. 2539	2
3	สถิติการปลูกทุเรียนพันธุ์ต่าง ๆ ปี พ.ศ. 2539	3
4	เปรียบเทียบปริมาณและร้อยละของการบริโภคทุเรียนสดภายในประเทศ และส่งออก ปี พ.ศ. 2535-2542	4
5	เปรียบเทียบต้นทุนการผลิตทุเรียนพันธุ์หมอนทองและชะนี (อายุ 1 ปี) ของจังหวัดจันทบุรี เฉลี่ยต่อไร่ต่อปี พ.ศ. 2538 (บาท)	20
6	เปรียบเทียบต้นทุนการผลิตทุเรียนพันธุ์หมอนทองและชะนี (ก่อนการให้ผลผลิต) ของจังหวัดจันทบุรี เฉลี่ยต่อไร่ต่อปี พ.ศ. 2538 (บาท)	21
7	เปรียบเทียบต้นทุนการผลิตทุเรียนพันธุ์หมอนทองและชะนี ของจังหวัดจันทบุรี เฉลี่ยทุกอายุ ต่อไร่ต่อปี พ.ศ. 2538 (บาท)	22
8	เปรียบเทียบต้นทุนการผลิตนอกฤดูฤดูกาล กับตามฤดูกาลปกติ (ให้ผลผลิตได้แล้ว) พันธุ์หมอนทอง และ พันธุ์ชะนี ของจังหวัดจันทบุรี ปี พ.ศ. 2538 (บาทต่อไร่)	23
9	ส่วนเหลือจากการตลาดพ่อค้าทุเรียนพันธุ์หมอนทองและชะนีเบอร์ใหญ่ ปี พ.ศ. 2538 จากสวนเกษตรกรจังหวัดจันทบุรี ไปยังตลาดขายส่งกรุงเทพฯ	30
10	ดัชนีราคาที่เกษตรกรขายได้ของพืชอื่น ๆ และผลไม้ที่สำคัญ ปีเพาะปลูก 2531/32-2540/41	33
11	ราคาทุเรียนที่เกษตรกรได้รับโดยเฉลี่ย (บาทต่อกิโลกรัม)	38

สารบัญภาพ

ภาพที่		หน้า
1	การเลื่อนระดับของเส้นอุปสงค์	11
2	การเปลี่ยนปริมาณอุปสงค์และการเปลี่ยนระดับอุปสงค์	12
3	ลักษณะเส้นอุปสงค์ที่มีความยืดหยุ่นแตกต่างกัน	14
4	วิธีการตลาดทุเรียน ไทย	29
5	เปรียบเทียบราคาขายส่งทุเรียนพันธุ์หมอนทองและชะนีในตลาดกรุงเทพมหานคร เฉลี่ยรายปี พ.ศ. 2529-2542	34

สารบัญตารางผนวก

ตารางภาคผนวกที่		หน้า
1	ข้อมูลที่ใช้ในการวิเคราะห์ความต้องการบริโภคทุเรียนสด ภายในประเทศไทย	45
2	ข้อมูลรายได้ประชาชาติต่อบุคคล และดัชนีราคาผู้บริโภค ปี พ.ศ. 2537 เป็นปีฐาน	46
3	ราคาทุเรียนพันธุ์หมอนทองและชะนีที่เกษตรกรได้รับ รายเดือน ปี พ.ศ. 2542	47

บทที่ 1

บทนำ

ความสำคัญและปัญหาของการศึกษา

ทุเรียนเป็นผลไม้เอกลักษณ์ของเอเชียอาคเนย์ ทุกประเทศในภูมิภาคนี้ยกย่องให้ทุเรียนเป็น “ราชาแห่งผลไม้” เนื่องจากเป็นผลไม้ที่มีความสำคัญทางเศรษฐกิจ ทุเรียนเป็นผลไม้เมืองร้อนจึงสามารถปลูกได้ดีในภูมิภาคเขตร้อนชื้น โดยเฉพาะประเทศไทย มาเลเซีย และอินโดนีเซีย เป็นแหล่งเพาะปลูกทุเรียนเพื่อการค้ามากที่สุด ประเทศไทยมีการปลูกทุเรียนมาตั้งแต่อดีต โดยเชื่อกันว่านำเข้ามาจากทวาย มะริด และตะนาวศรี และเนื่องจากทุเรียนมีรสชาติที่หวานอร่อย จึงมีการขยายพันธุ์ไปปลูกกระจายโดยทั่วไป ทุเรียนที่ถือว่ามีรสชาติดีและมีชื่อเสียงมากที่สุด คือ ทุเรียนที่ปลูกกันในแถบนนทบุรีและธนบุรี แต่เนื่องจากพื้นที่นี้ประสบปัญหาน้ำท่วมบ่อยครั้ง ประกอบกับราคาที่ดินในเขตนี้สูงขึ้น พื้นที่การปลูกทุเรียนในบริเวณนี้จึงลดลง ในอดีตการปลูกทุเรียนมีไม่มากนัก แต่เนื่องจากปี พ.ศ. 2521 ได้เริ่มมีการส่งออกทุเรียน ไปยังต่างประเทศในรูปผลสดจนได้รับความนิยมและมีการขยายการส่งออกตลอดมา จนทำให้ทุเรียนเป็นพืชเศรษฐกิจที่ได้รับความนิยมมากขึ้น และกลายเป็นผลไม้ส่งออกติดอันดับของประเทศ สร้างรายได้ให้กับประเทศได้เป็นอย่างดี (นิรนาม, 2530)

ในปี พ.ศ. 2535 ทุเรียนเป็นผลไม้ในโครงการปรับโครงสร้างและระบบการผลิตการเกษตร ซึ่งดำเนินโครงการโดยสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เพื่อทำการขยายพื้นที่เพาะปลูกทุเรียนทดแทนการปลูกพืชที่ประสบปัญหาหาราคาดกต่ำ และในปี พ.ศ. 2539 พื้นที่เพาะปลูกทุเรียนทั่วประเทศมีถึง 843,312 ไร่ โดยแบ่งเป็นพื้นที่ให้ผลผลิตแล้ว 539,673 ไร่ และยังไม่ให้ผลผลิต 303,639 ไร่ (ตารางที่ 1) จึงสามารถคาดการณ์ได้ว่าผลผลิตทุเรียนไทยจะมีมากขึ้นในอนาคต พื้นที่เพาะปลูกที่สำคัญของประเทศอยู่ในภาคตะวันออกและใต้ ส่วนจังหวัดที่มีการปลูกทุเรียนมากที่สุดและมีผลผลิตเฉลี่ยต่อไร่สูงที่สุด คือ จังหวัดจันทบุรี (ตารางที่ 2) และพันธุ์ทุเรียนที่นิยมปลูกกันมากคือ พันธุ์หมอนทอง รองลงมาคือ พันธุ์ชะนี โดยคิดเป็นพื้นที่เพาะปลูกร้อยละ 53.93 และ 27.12 ของพื้นที่เพาะทั้งหมดตามลำดับ และมีปริมาณผลผลิตคิดเป็นร้อยละ 47.48 และ 36.99 ของปริมาณผลผลิตทั้งหมดตามลำดับ (ตารางที่ 3)

ตารางที่ 1 พื้นที่เพาะปลูกทุเรียนรายภาค ปี พ.ศ. 2539

ภาค	พื้นที่เพาะปลูก (ไร่)			ผลผลิตเฉลี่ย (ก.ก ต่อไร่)	ผลผลิตรวม (ตัน)
	ให้ผลผลิต แล้ว	ยังไม่ให้ ผลผลิต	รวม		
เหนือ	26,165	8,198	34,363	478	12,501
ตะวันออกเฉียงเหนือ	710	3,548	4,258	1,223	868
กลาง	1,428	2,837	4,265	432	617
ตะวันออก	338,113	80,901	419,014	1,937	655,045
ตะวันตก	1,591	2,217	3,808	2,024	3,221
ใต้	171,666	205,938	377,604	1,401	240,491
รวมทั้งประเทศ	539,673	303,639	843,312	1,691	912,743

ที่มา: (กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, 2543ข)

ตารางที่ 2 พื้นที่เพาะปลูกทุเรียนรายจังหวัด ปี พ.ศ. 2539

จังหวัด	พื้นที่เพาะปลูก (ไร่)			ผลผลิตเฉลี่ย (ก.ก ต่อไร่)	ผลผลิตรวม (ตัน)
	ให้ผลผลิต	ยังไม่ให้ผลผลิต	รวม		
จันทบุรี	229,941	46,003	275,944	2,044	470,083
ชุมพร	45,840	87,807	133,647	1,545	70,812
ระยอง	73,461	25,408	98,869	1,841	135,221
นครศรีธรรมราช	22,925	21,286	44,211	1,493	34,221
ตราด	27,788	7,178	34,966	1,403	38,979

ที่มา: (กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, 2543ข)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 3 สถิติการปลูกทุเรียนพันธุ์ต่าง ๆ ปี พ.ศ. 2539

พันธุ์	พื้นที่เพาะปลูก (ไร่)			ผลผลิตเฉลี่ย (ก.ก ต่อไร่)	ผลผลิตรวม (ตัน)
	ให้ผลผลิต	ยังไม่ให้ผลผลิต	รวม		
หมอนทอง	250,826	220,844	471,670	1,728	433,396
ชะนี	180,450	48,246	228,696	1,871	337,602
ก้านยาว	26,894	12,174	39,068	1,470	39,527
กระดุม	18,920	5,274	24,194	1,816	34,353
อื่น ๆ	62,583	17,101	79,684	1,084	67,864
รวม	539,673	303,639	843,312	1,691	912,742

ที่มา: (กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, 2543ข)

ผลผลิตทุเรียนของไทยมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น จากตารางที่ 4 แม้จะมีการขยายการตลาดทุเรียนสดไปต่างประเทศอย่างต่อเนื่องแล้วก็ตาม แต่ผลผลิตทุเรียนสดส่วนใหญ่ก็ยังคงใช้ในการบริโภคภายในประเทศ ตลาดในประเทศจึงเป็นแหล่งรองรับผลผลิตทุเรียนที่สำคัญ ซึ่งหากมีการขยายการผลิตโดยไม่ทราบถึงความต้องการของผู้บริโภคก็จะทำให้ประสบกับภาวะทุเรียนล้นตลาดได้เช่นเดียวกับพืชผลชนิดอื่น ๆ และด้วยทุเรียนเป็นไม้ยืนต้น จึงสามารถให้ผลผลิตได้เมื่ออายุอย่างน้อย 4-5 ปี หลังจากการปลูก ซึ่งการลงทุนในการปลูกทุเรียนในช่วงแรกนั้น เกษตรกรจะต้องเสียค่าใช้จ่ายเป็นจำนวนมาก และหากผลผลิตทุเรียนในช่วงที่ให้ผลผลิตนั้นเกินความต้องการของผู้บริโภคก็จะทำให้เกษตรกรได้รับความเสียหายเป็นอย่างมาก

จึงได้ทำการศึกษาต้นทุนการผลิต การตลาด ราคาผลผลิตทุเรียนภายในประเทศ ตลอดจนการวิเคราะห์ความต้องการบริโภคทุเรียนสดภายในประเทศของไทย โดยศึกษาปัจจัยทางด้านราคาผลผลิตทุเรียน ราคาสินค้าทดแทน และรายได้ของผู้บริโภค เพื่อนำผลการศึกษาไปใช้เป็นแนวทางในการวางแผนการผลิตและป้องกันการเกิดภาวะทุเรียนล้นตลาดต่อไป

ตารางที่ 4 เปรียบเทียบปริมาณและร้อยละของการบริโภคทุเรียนสดภายในประเทศและส่งออก ปี พ.ศ. 2535-2542

ปี พ.ศ.	ปริมาณผลผลิต (ตัน)	ปริมาณบริโภคในประเทศ ¹		ปริมาณส่งออกต่างประเทศ	
		ปริมาณ	ร้อยละ	ปริมาณ	ร้อยละ
2535	711,371	696,255	97.88	15,116	2.12
2536	749,286	730,645	97.51	18,641	2.49
2537	771,670	744,763	96.51	26,907	3.49
2538	849,940	801,224	94.27	48,716	5.73
2539	917,689	851,995	92.84	65,694	7.16
2540	916,025	843,038	92.03	72,987	7.97
2541	480,000	392,567	81.78	87,433	18.22
2542	780,918	669,889	85.78	111,029	14.22

หมายเหตุ ¹ คำนวณจาก ปริมาณผลผลิต - ปริมาณส่งออก
ที่มา: (กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, 2543ก)

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาต้นทุนการผลิต การตลาด และราคาทุเรียนสดภายในประเทศไทย
2. เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อความต้องการบริโภคทุเรียนสดภายในประเทศไทย
3. เพื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างราคาทุเรียนที่เกษตรกรได้รับ กับพันธุ์และช่วงเวลาที่มีผลผลิตออกสู่ตลาด
4. เพื่อเป็นแนวทางในการวางแผนการผลิต และป้องกันการเกิดภาวะทุเรียนล้นตลาด

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

การศึกษานี้ทำให้ทราบถึงต้นทุนการผลิต การตลาด ราคา และปัจจัยที่มีผลกระทบต่อความต้องการบริโภคทุเรียนสดภายในประเทศของไทย รวมถึงความสัมพันธ์ระหว่างราคาทุเรียน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ที่เกษตรกรได้รับ กับพันธุ์และช่วงเวลาที่ผลผลิตออกสู่ตลาด เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการวางแผนการผลิตทุเรียน และป้องกันการเกิดภาวะทุเรียนล้นตลาดต่อไป

ขอบเขตการศึกษา

1. ต้นทุนการผลิต และการตลาด ทำการศึกษาเฉพาะในจังหวัดจันทบุรี เนื่องจากเป็นแหล่งเพาะปลูกที่สำคัญของประเทศ สำหรับพันธุ์ทุเรียนได้ศึกษาเฉพาะพันธุ์หมอนทองและชะนี เพราะเป็นพันธุ์ที่ปลูกกันมากที่สุด (นคร, 2542 : 45) โดยใช้ข้อมูลทุติยภูมิในปี พ.ศ. 2538

2. ในการวิเคราะห์ความต้องการบริโภคทุเรียนสดภายในประเทศไทย ใช้ราคาทุเรียนพันธุ์หมอนทองในตลาดขายส่งกรุงเทพฯเป็นตัวแทนราคาทุเรียนสดภายในประเทศไทย ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2527-2542 เนื่องจากการเก็บข้อมูลในช่วงก่อนหน้านั้นมีหน่วยวัดปริมาณเป็นรายผล ซึ่งไม่สามารถใช้ร่วมกับข้อมูลปัจจุบันที่มีหน่วยวัดปริมาณเป็นกิโลกรัมได้

3. ในการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างราคาทุเรียนที่เกษตรกรได้รับกับพันธุ์และช่วงเวลาที่ผลผลิตออกสู่ตลาด โดยทำการวิเคราะห์ข้อมูลรายเดือนเฉพาะพันธุ์หมอนทองและชะนี ในปี พ.ศ. 2542 เท่านั้น

นิยามศัพท์

ฤดูกาล หมายถึง ช่วงเวลาที่ผลผลิตทุเรียนออกสู่ตลาด ซึ่งภาคตะวันออกจะอยู่ในช่วงเดือนเมษายน ถึง มิถุนายน และฤดูกาลผลิตของภาคใต้จะอยู่ในช่วงเดือนสิงหาคม ถึง กันยายน

ทุเรียนพันธุ์เบา หมายถึง พันธุ์ทุเรียนที่ใช้เวลาตั้งแต่เริ่มปลูก (จากกิ่งตอน) จนถึงให้ผลผลิตใช้เวลา 4-5 ปี และใช้เวลาตั้งแต่ออกดอกจนกระทั่งตัดผล 163-165 วัน เช่น พันธุ์ชะนี ชมพูศรี เป็นต้น

ทุเรียนพันธุ์กลาง หมายถึง พันธุ์ทุเรียนที่ใช้เวลาปลูกจนถึงให้ผลผลิตใช้เวลา 5-6 ปี และใช้เวลาตั้งแต่ออกดอกจนตัดผลได้ 182-190 วัน เช่น พันธุ์กบต่าง ๆ หมอนทอง เป็นต้น

วิธีการตลาด หมายถึง ทิศทางการไหลเวียนสินค้าจากเกษตรกรผู้ผลิต อาจผ่านหรือไม่ผ่านคนกลางไปยังผู้บริโภคคนสุดท้าย และส่งออกต่างประเทศ

วิธีการศึกษา

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ข้อมูลที่ใช้เป็นข้อมูลทุติยภูมิ (secondary data) แบบอนุกรมเวลารายปี ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2527-2542 และข้อมูลรายเดือนของปี พ.ศ. 2542 ซึ่งเป็นการเก็บรวบรวมจากเอกสาร งานศึกษาวิจัย หนังสือ และรายงานวิชาการที่พิมพ์เผยแพร่ของหน่วยงานต่าง ๆ ตลอดจนข้อมูลทางสถิติที่หน่วยงานราชการได้เก็บรวบรวม เช่น กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กระทรวงพาณิชย์ กระทรวงการคลัง สำนักงานสถิติแห่งชาติ เป็นต้น

การวิเคราะห์ข้อมูล

วิธีวิเคราะห์ที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ประกอบด้วย

1. ทำการศึกษาต้นทุนการผลิต การตลาด และราคาทุเรียนสดภายในประเทศไทย ซึ่งเป็นข้อมูลทุติยภูมิ โดยอาศัยตาราง และแผนภาพประกอบการอธิบายด้วยวิธีการวิเคราะห์เชิงพรรณนา (descriptive analysis)
2. ทำการประมาณการสมการความต้องการบริโภคทุเรียนสดภายในประเทศไทย โดยใช้แบบจำลองทางเศรษฐมิติในรูปของสมการเชิงพหุ (multiple regression) และใช้กำลังสองน้อยที่สุดแบบสองชั้น (Two Stage Least Square) โดยใช้ข้อมูลอนุกรมเวลารายปี ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2527-2542
3. ทำการหาความสัมพันธ์ของราคาทุเรียนพันธุ์หมอนทองและชะนี กับช่วงเวลาที่เกิดผลผลิตออกสู่ตลาด โดยการวิเคราะห์การถดถอยแบบพหุ (multiple regression analysis) ซึ่งใช้ข้อมูลด้านพันธุ์และช่วงเวลาเป็นตัวแปรหุ่น (dummy) โดยใช้ข้อมูลอนุกรมเวลารายเดือนของปี พ.ศ. 2542
4. ทำการรวบรวมผลการศึกษาจากข้อมูลทุติยภูมิและผลการวิเคราะห์ข้อมูลต่าง ๆ ที่ได้กล่าวมาข้างต้น เพื่อทำการประมวลผลเพื่อเป็นแนวทางในการวางแผนการผลิตและป้องกันการเกิดภาวะทุเรียนล้นตลาด

บทที่ 2

โครงสร้างทางทฤษฎี

ในบทนี้ได้ทำการรวบรวมบทความและงานวิจัยที่เกี่ยวกับต้นทุนการผลิต การตลาด ราคา ทุเรียนสด และความต้องการบริโภคทุเรียนสดภายในประเทศไทย รวมถึงแนวคิดทางทฤษฎีที่นำมาใช้ประกอบการวิเคราะห์ความต้องการบริโภคทุเรียนสดภายในประเทศไทย และรูปแบบสมการความต้องการบริโภคทุเรียนสดภายในประเทศไทย ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ตรวจเอกสาร

นรินทร์ ประมงส์ (2530) ศึกษาถึงพฤติกรรมผู้บริโภคทุเรียนในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า ผู้บริโภคทุเรียนนิยมซื้อทุเรียนในช่วงฤดูกลาง โดยให้ความสำคัญกับพันธุ์ของทุเรียนเป็นอันดับแรก โดยผู้บริโภคในเขตเมืองและเขตต่อเมืองนิยมบริโภคทุเรียนพันธุ์หมอนทองจากนนทบุรี โดยซื้อทั้งผลซึ่งน้ำหนักเป็นกิโลกรัม ผู้บริโภคในเขตเมืองนิยมทุเรียนที่มีเนื้อสุก ส่วนผู้บริโภคในเขตต่อเมืองนิยมทุเรียนที่มีเนื้อห่าม โดยผู้บริโภคส่วนใหญ่นิยมบริโภคทุเรียนสด ส่วนมากไม่มีปัญหายุ่งยากในการขนส่ง และนิยมซื้อทุเรียนจากตลาดสด แต่ผู้บริโภคในเขตชานเมืองมีความยุ่งยากในการขนส่งจึงนิยมซื้อทุเรียนจากรถขายผลไม้ในหมู่บ้าน เกี่ยวกับสื่อโฆษณาผลไม้ ผู้บริโภคส่วนใหญ่มักจะทราบจากทางโทรทัศน์ โดยผู้บริโภคในเขตเมืองและเขตต่อเมืองมีความคิดเห็นว่าการโฆษณามีส่วนช่วยได้มากในการตัดสินใจเลือกซื้อผลไม้ ส่วนผู้บริโภคในเขตชานเมืองมีความคิดเห็นว่าการโฆษณามีส่วนช่วยได้น้อยมากในการตัดสินใจเลือกซื้อผลไม้ สำหรับผลไม้ที่มีการบรรจุหีบห่อสำเร็จรูปส่วนใหญ่ผู้บริโภคเขตเมืองและเขตต่อเมืองนิยมซื้อบริโภค เพราะมีความคิดเห็นว่าทำให้ผลไม้มีความสะอาดและสะดวกสบายในการซื้อ

เฉลิม กิจกุลเลิศ (2537) ได้ศึกษาการตลาดทุเรียนในจังหวัดชุมพรพบว่า โครงสร้างตลาดของผู้รวบรวมเป็นตลาดผู้ซื้อน้อยราย ผู้ค้าปลีกมีโครงสร้างเป็นแบบแข่งขัน ผู้ค้าต่างจังหวัดมีโครงสร้างแบบกึ่งแข่งขันกึ่งผูกขาด แต่การผูกขาดมีไม่มากนัก ตลาดผู้ส่งออกมีโครงสร้างตลาดแบบผู้ซื้อน้อยราย โดยให้ผู้ซื้อเป็นผู้กำหนดราคาซื้อขาย ส่วนผลการดำเนินงานของตลาดพบว่า ผู้รวบรวมทุเรียนมีส่วนเหลือการตลาดมากที่สุด รองลงมาคือ ตลาดระดับผู้ค้าต่างจังหวัด และผู้ค้าปลีก ตามลำดับ ดังนั้นตลาดระดับผู้ค้าจะมีประสิทธิภาพมากที่สุด รองลงมาคือ ตลาดระดับผู้ค้าต่างจังหวัด และตลาดระดับผู้รวบรวม

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ (2542) ได้วิเคราะห์ในข่าวเศรษฐกิจการเกษตรไว้ดังนี้ ประเทศไทยเป็นผู้ผลิตทุเรียนรายใหญ่ที่สุดของโลก โดยมีแหล่งผลิตที่สำคัญในภาคตะวันออกและภาคใต้ โดยมีปริมาณผลผลิตประมาณร้อยละ 70 และ 30 ของผลผลิตทั้งหมดตามลำดับ สำหรับจังหวัดที่ผลิตมากที่สุด คือ จังหวัดจันทบุรี ผลิตได้ประมาณร้อยละ 50 ของผลผลิตทั้งหมด รองลงมาได้แก่ ระยอง ชุมพร และตราด ประเทศไทยนั้นเป็นผู้ส่งออกทุเรียนอันดับหนึ่งของโลก โดยส่งออกในรูปแบบผลสด และแช่แข็งในระยะ 5 ปีที่ผ่านมา (ปี พ.ศ. 2535-2539) มีแนวโน้มการส่งออกค่อนข้างสูง โดยมีตลาดรับซื้อที่สำคัญได้แก่ ไต้หวัน ฮองกง และมาเลเซีย ซึ่งจะรับซื้อทุเรียนสดและสหรัฐอเมริกา ออสเตรเลีย และแคนาดา จะรับซื้อทุเรียนแช่แข็งเป็นส่วนใหญ่ ส่วนทุเรียนแปรรูป ได้แก่ สังกโปรี มาเลเซีย และฮองกง และเนื่องจากไทยเป็นผู้ส่งออกรายใหญ่ที่สุดจึงแทบไม่มีคู่แข่ง ยกเว้นแต่พ่อค้าคนไทยจะตัดราคากันเอง โดยราคาร้านจะขึ้นกับคุณภาพทุเรียนเป็นสำคัญ ซึ่งราคาเอฟ.โอ.บี. ในช่วง 5 ปีที่ผ่านมาอยู่ระหว่าง 18-20 บาทต่อกิโลกรัม ราคาที่เกษตรกรได้รับนั้นมีแนวโน้มลดลงในอัตราเฉลี่ยร้อยละ 10 และ 4 ในช่วง 5 ปีที่ผ่านมา ในปี พ.ศ. 2540 ทุเรียนพันธุ์ชะนีกิโลกรัมละ 5.70 บาท และพันธุ์หอมทองกิโลกรัมละ 13.18 บาท

จุฬารัตน์ เสรีเชษฐพงศ์ (2542) ได้ศึกษาความต้องการข้อมูลทางการตลาดของเกษตรกรชาวสวนทุเรียน จังหวัดจันทบุรี พบว่าเกษตรกรผู้ปลูกทุเรียนส่วนใหญ่เป็นเพศชาย มีอายุระหว่าง 31-50 ปี จบการศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-6 และทำสวนทุเรียนเป็นอาชีพหลัก มีพื้นที่ถือครองเฉลี่ย 25 ไร่ โดยมักปลูกทุเรียนพันธุ์ชะนี โดยเกษตรกรมีการควบคุมการให้น้ำทุเรียนตามระยะการเจริญเติบโต ส่วนการขายผลผลิต เกษตรกรนิยมนำผลผลิตไปขายเองที่ตลาด และตลาดที่เกษตรกรนิยมขายมากที่สุดคือ ตลาดเนินสูง ตำบลเขาวัว โดยก่อนการตัดสินใจขายทุเรียนเกษตรกรนิยมใช้วิธีการถามราคาขายจากเพื่อนที่ไปขายผลผลิตก่อนหน้านั้น และส่วนใหญ่มีรายได้ต่อปีมากกว่า 100,000 บาท อย่างไรก็ตาม เกษตรกรยังคงต้องการข้อมูลด้านการตลาดเป็นอย่างยิ่ง และข้อมูลที่เกษตรกรต้องการในระดับสูงได้แก่ ข้อมูลเกี่ยวกับแหล่งรับซื้อ ราคาและปริมาณทุเรียนที่ตลาดต้องการ ในช่วงเวลาต่าง ๆ

สมมติฐานในการศึกษา

1. ต้นทุนการผลิต และค่าใช้จ่ายด้านการตลาดของทุเรียนพันธุ์หอมทองสูงกว่าพันธุ์ชะนี
2. ปริมาณความต้องการบริโภคทุเรียนสดภายในประเทศของไทย จะเปลี่ยนแปลงในทางตรงข้ามกับราคาทุเรียนพันธุ์หอมทองตลาดกรุงเทพฯปรับด้วยดัชนีราคาผู้บริโภค

3. ปริมาณความต้องการบริโภคทุเรียนสดภายในประเทศของไทย จะเปลี่ยนแปลงในทางเดียวกับราคามังคุดตลาดกรุงเทพฯปรับด้วยดัชนีราคาผู้บริโภค
4. ปริมาณความต้องการบริโภคทุเรียนสดภายในประเทศของไทย จะเปลี่ยนแปลงในทางเดียวกับรายได้ประชาชาติต่อบุคคลปรับด้วยดัชนีราคาผู้บริโภค
5. ปัจจัยทางด้านช่วงเวลาที่ผลผลิตออกสู่ตลาดมีผลกระทบต่อระดับราคาทุเรียนที่เกษตรกรได้รับมากกว่าปัจจัยทางด้านพันธุ์ทุเรียน

แนวคิดทางทฤษฎี

ในส่วนนี้เป็นการรวบรวมเนื้อหาทฤษฎีที่ใช้ในการวิเคราะห์ความต้องการบริโภคทุเรียนสดภายในประเทศของไทย ซึ่งประกอบด้วยเนื้อหาเกี่ยวกับฟังก์ชันอุปสงค์ การเปลี่ยนแปลงระดับอุปสงค์ และความยืดหยุ่นของอุปสงค์ นอกจากนี้ได้เสนอการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ เพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างราคาทุเรียนที่เกษตรกรได้รับ กับพันธุ์และช่วงเวลาที่ผลผลิตออกสู่ตลาด โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ฟังก์ชันอุปสงค์และเส้นอุปสงค์

ฟังก์ชันอุปสงค์ หมายถึง ความสัมพันธ์ระหว่างปริมาณเสนอซื้อสินค้าชนิดใดชนิดหนึ่งกับตัวแปรอื่น ๆ ที่มีส่วนกำหนดปริมาณเสนอซื้อสินค้าชนิดใดชนิดหนึ่งกับตัวแปรที่มีส่วนกำหนดปริมาณเสนอซื้อ และเส้นอุปสงค์ หมายถึง ความสัมพันธ์ระหว่างปริมาณเสนอซื้อสินค้าชนิดใดชนิดหนึ่งกับราคาสินค้าชนิดนั้น ๆ คงที่ เส้นอุปสงค์จึงเป็นเพียงส่วนหนึ่งของฟังก์ชันอุปสงค์ โดยกำหนดให้ตัวแปรทุกตัวกำหนดปริมาณเสนอซื้อคงที่ ให้เปลี่ยนแปลงได้เฉพาะราคาสินค้าเท่านั้น (นาราทิพย์, 2542: 31)

ตัวแปรอิสระในฟังก์ชันอุปสงค์

ส่วนทางด้านตัวแปรอิสระที่จะใช้ในฟังก์ชันอุปสงค์ทุเรียนสดภายในประเทศของไทยได้ ซึ่งปริมาณการเสนอซื้อทุเรียนสดของผู้บริโภคภายในประเทศไทย มีลักษณะเป็นตัวแปรตาม (dependent variable) อยู่ในฟังก์ชันอุปสงค์เพราะปริมาณการเสนอซื้อทุเรียนของผู้บริโภคภายในประเทศไทยของจะแปรตามตัวแปรอื่น ๆ ที่เป็นตัวแปรอิสระ (independent variable) ในฟังก์ชันตัวแปรอิสระเหล่านี้จะมีอิทธิพลต่อปริมาณเสนอซื้อทุเรียนภายในประเทศในทิศทางและปริมาณ

ที่แตกต่างกัน ซึ่งแล้วแต่ลักษณะความสัมพันธ์ของตัวแปรอิสระแต่ละตัวที่จะผลกระทบต่อตัวแปรตาม ตัวแปรอิสระดังกล่าวได้แก่ (นราทิพย์, 2542: 32)

1. ราคาสินค้า (price) ผู้บริโภคจะยินดีจ่ายเงินซื้อสินค้าแต่ละหน่วยในราคาที่เกินกว่ามูลค่าความพอใจหรือรรถประโยชน์ที่เขาได้รับจากสินค้าหน่วยนั้น ๆ (marginal utility) และเมื่อผู้บริโภคได้รับสินค้าชนิดใดชนิดหนึ่งเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ แต่ละหน่วยของสินค้าที่ได้รับเพิ่มขึ้น จะให้ความพอใจที่ลดลงตามลำดับ ตามกฎการลดลงของรรถประโยชน์หน่วยสุดท้าย (law of diminishing marginal utility) ดังนั้นในกรณีทุเรียน ผู้บริโภคจะซื้อทุเรียนเพิ่มขึ้นก็ต่อเมื่อราคาทุเรียนได้ลดลงเพียงพอที่จะคุ้มกับมูลค่าของความพอใจที่ลดลงตามลำดับนั้น นั่นหมายความว่า ถ้ากำหนดให้สิ่งอื่น ๆ คงที่ (ceteris paribus) ปริมาณเสนอซื้อทุเรียนและราคาทุเรียนจะมีความสัมพันธ์กันในเชิงปฏิภาคส่วนกลับ ซึ่งเป็นไปตามกฎของอุปสงค์ (law of demand)

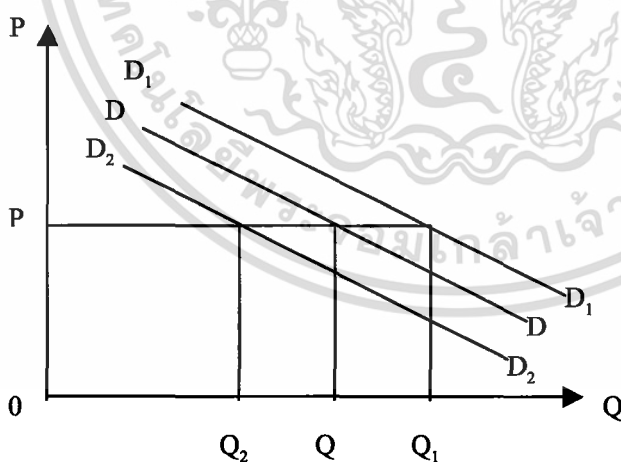
2. ราคาสินค้าชนิดอื่นที่เกี่ยวข้อง (prices of related goods) ในกรณีทุเรียนนั้นสินค้าที่สามารถใช้ทดแทนได้ (substitute goods) ก็คือผลไม้ที่ออกสู่ตลาดในช่วงเวลาเดียวกัน ในที่นี้จะให้มังคุดเป็นสินค้าที่สามารถใช้ทดแทนทุเรียน ซึ่งถ้าราคามังคุดเปลี่ยนแปลงไป เป็นต้นว่าลดลงจะส่งผลกระทบต่อปริมาณการซื้อทุเรียนได้เช่นกัน แม้ว่าราคาทุเรียนจะไม่เปลี่ยนแปลงก็ตาม ผู้บริโภคที่เคยซื้อทุเรียนจำนวนหนึ่งจะหันไปซื้อมังคุดแทน เพราะแม้ว่าราคาทุเรียนจะไม่เปลี่ยนแปลงแต่เมื่อผลไม้ที่ใช้แทนทุเรียนได้มีราคาถูกลง ก็จะดูเหมือนว่าทุเรียนมีราคาโดยเปรียบเทียบที่สูงกว่า ปริมาณการเสนอซื้อทุเรียนก็จะลดลง

3. รายได้ของผู้บริโภค (consumer incomes) ความสัมพันธ์ระหว่างรายได้ของผู้บริโภคกับปริมาณเสนอซื้อสินค้าอาจเป็นความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกัน (มีค่าเป็นบวก) หรืออาจเป็นความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้าม (มีค่าเป็นลบ) ก็ได้ ขึ้นอยู่กับระดับรายได้ของผู้บริโภคและชนิดของสินค้านั้น ๆ จากการศึกษาอุปสงค์ต่อรายได้อันหมายถึง ปริมาณเสนอซื้อที่เปลี่ยนแปลงไปตามรายได้ของผู้บริโภค ในขณะที่สินค้าอื่น ๆ คงที่นั้น เราพบว่า ณ บางรายได้ที่ผู้บริโภคซื้อสินค้าอยู่จำนวนหนึ่งนั้น เมื่อรายได้เพิ่มขึ้นผู้บริโภคก็จะซื้อสินค้าเพิ่มขึ้น แต่ ณ ระดับบางรายได้เมื่อผู้บริโภคมีรายได้เพิ่มขึ้นเขากลับซื้อสินค้านั้นลดต่ำลง เราเรียกสินค้าประเภทแรกว่า สินค้าปกติ (normal goods) และเรียกสินค้าประเภทหลังว่า สินค้าด้อย (inferior goods) ความเป็นสินค้าปกติหรือสินค้าด้อยจะขึ้นอยู่กับระดับรายได้ เพราะบุคคลคนเดียวกันอาจมีพฤติกรรมต่อสินค้าชนิดเดิมในลักษณะของสินค้าปกติหรือสินค้าด้อยก็ได้ ขึ้นอยู่กับระดับรายได้ที่เขาได้อยู่ขณะนั้น ในขณะเดียวกัน ณ ระดับรายได้เดียวกันของบุคคลต่างบุคคลกันอาจมีพฤติกรรมต่อสินค้าชนิดเดียวกันที่ต่างกันออกไปได้เช่นกัน ขึ้นอยู่กับว่ารายได้ระดับนั้น ๆ เป็นรายได้ที่สูงหรือต่ำสำหรับบุคคลนั้น ๆ

อย่างไรก็ตาม สิ่งที่เราให้ความสนใจในที่นี้ก็คือ ผลของรายได้โดยรวม ดังนั้นถ้าจากพฤติกรรมโดยรวมของผู้บริโภคมองดูเรียนเป็นสินค้าด้อย ปริมาณการซื้อดูเรียนก็จะลดลงเมื่อรายได้เพิ่มขึ้น และความสัมพันธ์ระหว่างรายได้และปริมาณเสนอซื้อจึงเป็นไปในทิศทางที่ตรงข้ามกันสำหรับสินค้าด้อย แต่ถ้าผู้บริโภคโดยรวมมองดูเรียนเป็นสินค้าปกติ ปริมาณเสนอซื้อดูเรียนจะเพิ่มสูงขึ้นเมื่อรายได้เพิ่มขึ้น และความสัมพันธ์ระหว่างรายได้และปริมาณเสนอซื้อจึงเป็นไปในทิศทางเดียวกันสำหรับสินค้าปกติ

การเลื่อนตัวบนเส้นอุปสงค์และการเปลี่ยนระดับอุปสงค์

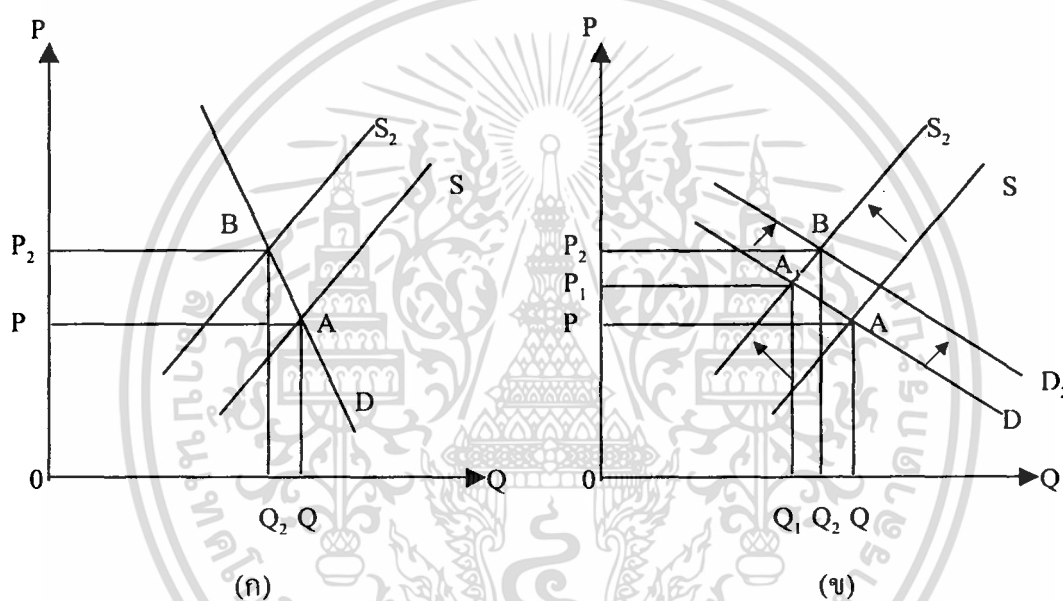
จากความหมายเส้นอุปสงค์ข้างต้น การเปลี่ยนระดับอุปสงค์ดูเรียนสดภายในประเทศไทย (ภาพที่ 1) โดยเส้นที่ DD คือเส้นอุปสงค์แต่เริ่มแรกเส้น D_1D_1 คือเส้นอุปสงค์ที่เลื่อนระดับสูงขึ้น อาจเนื่องจากรายได้ของผู้บริโภคเพิ่มสูงขึ้น หรือราคาสินค้าทดแทนเพิ่มสูงขึ้น ทำให้ความต้องการดูเรียนเพิ่มขึ้นในทุก ๆ ระดับราคา ในขณะที่เส้น D_2D_2 คือเส้นอุปสงค์ที่เลื่อนระดับต่ำลงอันอาจเนื่องจากรายได้ของผู้บริโภคลดลง หรือราคาสินค้าทดแทนลดลง ณ ระดับราคา OP ปริมาณเสนอซื้อสินค้าจำนวนเดิม OQ_2 เมื่อเส้นอุปสงค์เปลี่ยนแปลงไปจากเดิม ดังนั้นการเปลี่ยนแปลงปริมาณเสนอซื้อดูเรียนจึงมีสาเหตุจากปัจจัยอื่น ๆ ที่ไม่ใช่ราคาดูเรียน

ภาพที่ 1 การเลื่อนระดับของเส้นอุปสงค์

ที่มา: (นราทิพย์, 2542: 40)

การเปลี่ยนแปลงปริมาณอุปสงค์กับการเปลี่ยนระดับอุปสงค์ (ภาพที่ 2. ก) ราคาและปริมาณเสนอซื้อของทุเรียนในตลาดก่อนและหลังการขึ้นราคา P และ Q คือราคาและปริมาณการเสนอซื้อของทุเรียนแต่เริ่มแรก ต่อมาปริมาณเสนอซื้อสูงขึ้นเป็น OP_2 ปริมาณเสนอซื้อทุเรียนลดต่ำลงเป็น OQ_2 อาจด่วนสรุปได้ว่า การลดลงของปริมาณเสนอซื้อทุเรียนอันเป็นผลมาจากการเพิ่มขึ้นของราคาทุเรียน ทำให้เกิดการเคลื่อนตัวบนเส้นอุปสงค์เส้นเดิมจากจุด A มายังจุด B และราคาทุเรียนที่สูงขึ้นไม่มีผลกระทบต่อทำให้ปริมาณซื้อลดลงเท่าใดนัก เท่ากับว่าอุปสงค์ของทุเรียนเป็นเส้นค่อนข้างชัน มีค่าความยืดหยุ่นต่ำ

ภาพที่ 2 การเปลี่ยนปริมาณอุปสงค์และการเปลี่ยนระดับอุปสงค์
ที่มา: (นราทิพย์, 2542: 41)

อย่างไรก็ตาม จากการวิเคราะห์ที่รอบคอบกว่าได้ชี้ให้เห็นว่า การเพิ่มสูงขึ้นอย่างมากของราคาทุเรียนที่เกิดขึ้นเป็นผลที่เกิดจากทั้งการเคลื่อนตัวบนเส้นอุปสงค์เส้นเดิม และการเปลี่ยนแปลงระดับของอุปสงค์ (ภาพที่ 2. ข) ในขณะที่เส้นอุปทานได้เลื่อนระดับต่ำลงจาก S เป็น S_2 เส้นอุปสงค์ก็ได้เลื่อนระดับสูงขึ้นจาก D เป็น D_2 เป็นผลให้ราคาทุเรียนเพิ่มสูงจาก P เป็น P_2 ซึ่งถ้าไม่ได้เกิดการเลื่อนระดับของเส้นอุปสงค์จาก D เป็น D_2 เมื่ออุปทานมีระดับลดลงจะเป็นผลให้ราคาทุเรียนเพิ่มขึ้นเพียง OP_1 แต่มีผลให้เกิดการเคลื่อนตัวบนอุปสงค์ D เส้นเดิม จากจุด A ไปอยู่จุด A_1 และปริมาณเสนอซื้อจะลดลงถึง QQ_1 การที่ราคาทุเรียนได้เพิ่มสูงขึ้นถึง OP_2 และปริมาณเสนอซื้อได้

ลดลงเพียง QQ_2 เท่านั้น เป็นผลจากอิทธิพลร่วม กล่าวคือ ราคาทุเรียนได้เปลี่ยนแปลงจาก OP เป็น OP_1 เป็นการเคลื่อนตัวตามอุปสงค์เส้นเดิม (การเปลี่ยนปริมาณอุปสงค์) และได้เปลี่ยนจาก OP_1 เป็น OP_2 จากการเลื่อนระดับของเส้นอุปสงค์ อันอาจเนื่องจากผู้บริโภคหวังเกรงว่าราคาในอนาคตจะสูงขึ้นอีก จึงเพิ่มปริมาณเสนอซื้อให้สูงขึ้น เส้นอุปสงค์จึงเลื่อนระดับจาก D เป็น D_2 (การเปลี่ยนระดับอุปสงค์) การเพิ่มสูงขึ้นของราคาทุเรียนจาก OP เป็น OP_2 จึงเป็นผลจากการลดต่ำลงของปริมาณเสนอขายทุเรียนในตลาดรวมกับการเพิ่มขึ้นของระดับอุปสงค์ของทุเรียนที่เกิดขึ้นพร้อม ๆ กัน

ความยืดหยุ่นของอุปสงค์

ในการวิเคราะห์อุปสงค์ สิ่งที่น่าสนใจที่สุดก็คือการวัดความสนองตอบของปริมาณอุปสงค์ต่อการเปลี่ยนแปลงของตัวแปรที่กำลังเป็นเงื่อนไขอยู่ในฟังก์ชันอุปสงค์ ตัวแปรเหล่านี้มีผลกระทบทั้งทางตรงและทางอ้อมต่ออุปสงค์ ขนาดของผลกระทบจะขึ้นอยู่กับความสัมพันธ์ของตัวแปรเหล่านั้นว่ามีส่วนเกี่ยวข้องกับพฤติกรรมผู้บริโภคสินค้านั้น ๆ อย่างไรบ้าง

ความยืดหยุ่นของอุปสงค์ (elasticity of demand) สามารถแบ่งออกเป็น 3 ชนิด (วันรักษ์, 2541: 37-47) ดังนี้

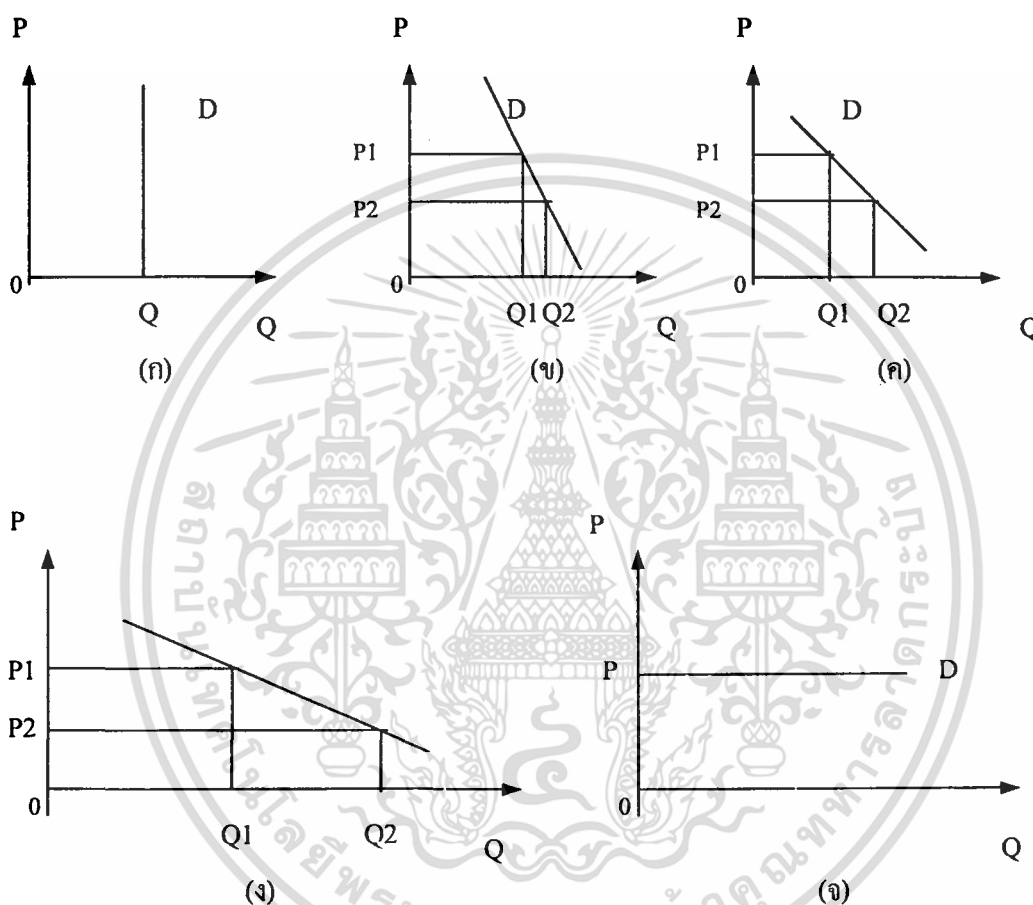
1. ความยืดหยุ่นของอุปสงค์ที่มีต่อการเปลี่ยนแปลงของราคาสินค้าชนิดนั้น (owned price elasticity of demand) ค่าความยืดหยุ่นดังกล่าวนี้จะบอกให้ทราบถึงอัตราการเปลี่ยนแปลงของปริมาณที่ผู้บริโภคจะซื้อต่ออัตราการเปลี่ยนแปลงของราคาสินค้าชนิดนั้น ซึ่งเขียนเป็นสูตรคณิตศาสตร์ได้ดังนี้

$$E_{pi} = \frac{\text{อัตราการเปลี่ยนแปลงปริมาณสินค้าที่บริโภค (Q}_i\text{)}}{\text{อัตราการเปลี่ยนแปลงของราคาสินค้าที่บริโภค (P}_i\text{)}}$$

$$= \frac{\% \Delta Q_i}{\% \Delta P_i} = \frac{\partial Q_i \cdot P_i}{\partial P_i \cdot Q_i}$$

1.1 อุปสงค์ที่ไม่มีความยืดหยุ่นเลย (perfectly inelasticity demand) สินค้าที่มีอุปสงค์ในลักษณะเช่นนี้ ปริมาณการเสนอซื้อจะไม่เปลี่ยนแปลงเลย แม้ว่าราคาสินค้าจะเปลี่ยนแปลงไปเท่าใดก็ตาม ค่าความยืดหยุ่นที่คำนวณได้จะเท่ากับศูนย์ (ภาพที่ 3. ก)

1.2 อุปสงค์ที่มีความยืดหยุ่นน้อย (inelastic demand) สินค้าที่มีอุปสงค์ในลักษณะเช่นนี้อัตราการเปลี่ยนแปลงของปริมาณเสนอซื้อสินค้าจะน้อยกว่าการเปลี่ยนแปลงของราคา กล่าวคือ ถ้าหากราคาเพิ่มขึ้นหรือลดลงร้อยละ 1 ปริมาณซื้อจะลดลงหรือเพิ่มขึ้นน้อยกว่าร้อยละ 1 ค่าความยืดหยุ่นที่คำนวณได้จะน้อยกว่าศูนย์ (ภาพที่ 3. ข)

ภาพที่ 3 ลักษณะเส้นอุปสงค์ที่มีความยืดหยุ่นแตกต่างกัน

ที่มา: (วันรักษ์, 2541: 41)

1.3 อุปสงค์ที่มีความยืดหยุ่นคงที่ (unitary elasticity demand) หมายถึง อุปสงค์ที่มีอัตราการเปลี่ยนแปลงของปริมาณซื้อและราคาเท่ากัน และค่าความยืดหยุ่นที่คำนวณได้เท่ากับ 1 (ภาพที่ 3. ค)

1.4 อุปสงค์ที่มีความยืดหยุ่นมาก (elastic demand) หมายถึง อุปสงค์ของสินค้าที่มีอัตราการเปลี่ยนแปลงของปริมาณซื้อมากกว่าอัตราการเปลี่ยนแปลงของราคา กล่าวคือ ถ้าราคา

สินค้าเปลี่ยนแปลงไปร้อยละ 1 ปริมาณซื้อจะเปลี่ยนแปลงไปมากกว่าร้อยละ 1 ค่าความยืดหยุ่นที่คำนวณได้มากกว่า 1 (ภาพที่ 3. ง)

1.5 อุปสงค์ที่มีความยืดหยุ่นมากที่สุด (perfectly elasticity demand) หมายถึง อุปสงค์ที่มีอัตราการเปลี่ยนแปลงของปริมาณซื้อต่อปริมาณการเปลี่ยนแปลงของราคามากที่สุด ราคาสินค้าเปลี่ยนแปลงไปปริมาณซื้อก็จะเปลี่ยนแปลงไปอย่างไม่สามารถที่จะกำหนดได้ ค่าความยืดหยุ่นที่คำนวณได้ในกรณีนี้จะเท่ากับค่าอนันต์ (ภาพที่ 3. จ)

2. ความยืดหยุ่นของอุปสงค์ที่มีต่อการเปลี่ยนแปลงของรายได้ (income elasticity of demand) ค่าความยืดหยุ่นนี้จะบอกให้ทราบว่าเมื่อรายได้ของผู้บริโภคเปลี่ยนแปลงไปร้อยละ 1 แล้วปริมาณการซื้อสินค้านั้นจะเปลี่ยนแปลงไปร้อยละเท่าใด โดยมีสูตรคำนวณดังนี้

$$E_{pi} = \frac{\text{อัตราการเปลี่ยนแปลงปริมาณสินค้าที่บริโภค (Q}_i\text{)}}{\text{อัตราการเปลี่ยนแปลงของรายได้ของผู้บริโภค (IN)}}$$

$$= \frac{\% \Delta Q_i}{\% \Delta IN} = \frac{\partial Q_i \cdot IN}{\partial IN \cdot Q_i}$$

3. ความยืดหยุ่นไขว้ของอุปสงค์ (cross price elasticity of demand) ได้แก่ ความสัมพันธ์ระหว่างการเปลี่ยนแปลงในจำนวนสินค้าชนิดหนึ่ง กับการเปลี่ยนแปลงของราคาสินค้าชนิดอื่นที่ใช้ทดแทนกัน ถ้าราคาสินค้าชนิดอื่นที่ใช้ทดแทนเปลี่ยนแปลงไปร้อยละ 1 แล้ว ปริมาณเสนอซื้อสินค้าชนิดนั้นจะเปลี่ยนแปลงไปร้อยละเท่าใด สามารถคำนวณได้โดยใช้สูตรดังนี้

$$E_{pi} = \frac{\text{อัตราการเปลี่ยนแปลงปริมาณสินค้าที่บริโภค (Q}_i\text{)}}{\text{อัตราการเปลี่ยนแปลงของราคาสินค้าที่บริโภค (P}_j\text{)}}$$

$$= \frac{\% \Delta Q_i}{\% \Delta P_j} = \frac{\partial Q_i \cdot P_j}{\partial P_j \cdot Q_i}$$

แบบจำลองความต้องการบริโภคทุเรียนสดภายในประเทศไทย

$$Q_t = f(P_{dt}, P_{at}, IN_t, U_t)$$

โดยที่ Q_t คือ ปริมาณทุเรียนสดที่ใช้บริโภคภายในประเทศในปีที่ t (ตัน)

P_{dt} คือ ราคาทุเรียนพันธุ์หมอนทองตลาดกรุงเทพฯ (บาทต่อตัน) ในปีที่ t ปรับด้วยดัชนีราคาผู้บริโภค ปี พ.ศ. 2537 เป็นปีฐาน

P_{at} คือ ราคามังคุดตลาดกรุงเทพฯ (บาทต่อตัน) ในปีที่ t ปรับด้วยดัชนีราคาผู้บริโภค ปี พ.ศ. 2537 เป็นปีฐาน

IN_t คือ รายได้ประชาชาติต่อบุคคล (บาท) ในปีที่ t ปรับด้วยดัชนีราคาผู้บริโภค ปี พ.ศ. 2537 เป็นปีฐาน

U_t คือ ค่าความคลาดเคลื่อน ในปีที่ t

จากสมการข้างต้น ตัวแปรที่อยู่ในสมการจะต้องแก่สมการไปพร้อมกัน ซึ่งจำเป็นต้องใช้การประมาณด้วยวิธีกำลังสองน้อยที่สุดแบบสองชั้น (Two Stage Least Squares: TSLS) เพราะการประมาณด้วยกำลังสองน้อยที่สุดแบบธรรมดา (Ordinary Least Square: OLS) จะทำให้เกิดปัญหาอคติ (bias) และไม่เที่ยงตรง (inconsistency) ซึ่งรูปแบบฟังก์ชันที่ใช้ในการวิเคราะห์ความต้องการบริโภคทุเรียนสดภายในประเทศนั้น มี 4 ประเภท ดังนี้

1. ฟังก์ชันอุปสงค์แบบเส้นตรง (linear demand function)

$$Q_t = a + bP_{dt} + cP_{at} + dIN_t + u_t$$

2. ฟังก์ชันอุปสงค์แบบกึ่งล็อก (semi-log demand function)

$$Q_t = a + b \log P_{dt} + c \log P_{at} + d \log IN_t + u_t$$

3. ฟังก์ชันอุปสงค์แบบล็อกคู่ (double – log demand function)

$$\log Q_t = a + b \log P_{dt} + c \log P_{at} + d \log IN_t + u_t$$

4. ฟังก์ชันอุปสงค์แบบอินเวอร์สล็อก (invers – log function)

$$\log Q_t = a + bP_{dt} + cP_{at} + dIN_t + u_t$$

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ

ข้อมูลในทางเศรษฐศาสตร์หรือข้อมูลทางสังคมศาสตร์อื่น ๆ อาจจำแนกเป็น 2 ประเภทใหญ่ ๆ คือ ข้อมูลเชิงปริมาณ และข้อมูลเชิงคุณภาพ แต่ที่จริงแล้วข้อมูลคือมาตราวัดลักษณะเชิงปริมาณหรือลักษณะเชิงคุณภาพของสิ่งตัวอย่างที่เราต้องการศึกษา เช่น มีน้ำอยู่ถังหนึ่งเราขอมวัดปริมาตรของน้ำว่ามีกี่ลิตรได้ ปริมาณน้ำขอมเป็นข้อมูลเชิงปริมาณ แต่ถ้าเราจะพูดถึงคุณภาพน้ำ เช่น ความขุ่น หรือใส มีรสจัดหรือกร่อย เช่นนี้แสดงว่าเรากำลังพูดถึงข้อมูลเชิงคุณภาพของน้ำ ในทางเศรษฐศาสตร์เราให้เห็นตัวอย่างข้อมูลเชิงปริมาณมาแล้วเป็นจำนวนมาก เช่น ระดับรายได้ และระดับราคา เป็นต้น แต่ในหลาย ๆ สถานการณ์เราจำเป็นต้องใช้ข้อมูลเชิงคุณภาพด้วย เช่น ระดับราคาทุเรียน นอกจากขึ้นอยู่กับปัจจัยอื่น ๆ แล้วยังขึ้นอยู่กับพันธุ์ทุเรียนอีกด้วย ปัจจัยทางด้านพันธุ์ในที่นี้ขอมเป็นข้อมูลเชิงคุณภาพ (มัทนา และคณะ, 2530 : 615)

เพื่อความสะดวกในการบันทึกและวิเคราะห์ข้อมูล มักนิยมบันทึกข้อมูลทั้งประเภทปริมาณและคุณภาพด้วยตัวเลขในรูปของรหัส เช่น ข้อมูลเกี่ยวกับพันธุ์ อาจใช้เลข “1” แทนพันธุ์หมอนทอง และเลข “0” แทนพันธุ์ชะนี ข้อมูลเกี่ยวกับช่วงเวลาอาจใช้เลข “1” แทนนอกฤดูกาลเลข “0” แทนในฤดูกาล เป็นต้น แต่การใช้เลขเป็นรหัสแทนข้อมูลเชิงคุณภาพนี้มิได้ทำให้ลักษณะความเป็นข้อมูลเชิงคุณภาพเปลี่ยนเป็นข้อมูลเชิงปริมาณแต่อย่างไร เพราะตัวเลขที่ใช้นั้นเป็นเพียงสัญลักษณ์แทนลักษณะเชิงคุณภาพเท่านั้น มิได้มีคุณสมบัติของตัวเลขในเชิงปริมาณแต่อย่างไร

แบบจำลองชนิดบวกกัน

ในการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของราคาทุเรียนที่เกษตรกรได้รับ กับพันธุ์และช่วงเวลาที่ผลผลิตออกสู่ตลาด ซึ่งผลกระทบของช่วงเวลาต่อระดับราคาทุเรียนพันธุ์นั้นเหมือนกัน ไม่ว่าพันธุ์หมอนทองหรือชะนี ในทำนองเดียวกัน ผลกระทบของพันธุ์ต่อระดับราคาก็เหมือนกันในทุกช่วงเวลาในกรณีเช่นนี้แบบจำลองที่เหมาะสมคือ

$$P_x = \alpha_0 + \beta D_x + \gamma M_x$$

โดยที่ P_x คือ ราคาทุเรียนที่เกษตรกรได้รับตัวอย่างที่ x

D_x คือ 1 ถ้าตัวอย่างที่ x เป็นพันธุ์หมอนทอง

0 ถ้าตัวอย่างที่ x เป็นพันธุ์ชะนี

M_x คือ 1 ถ้าตัวอย่างที่ x อยู่ในช่วงนอกฤดูกาลผลิต

0 ถ้าตัวอย่างที่ x อยู่ในช่วงในฤดูกาลผลิต (เมษายน-กันยายน)

ดังนั้นอัตราค่าจ้างเฉลี่ยของบุคคลกลุ่มต่างๆ มีค่าดังต่อไปนี้

สำหรับพันธุ์ชะนีที่ออกสู่ตลาดในฤดูกาล ระดับราคาที่เกษตรกรได้รับเฉลี่ยคือ

$$E(P_x | D_x = 0, M_x = 0) = \alpha$$

พันธุ์ชะนีที่ออกสู่ตลาดนอกฤดูกาล ระดับราคาที่เกษตรกรได้รับเฉลี่ยคือ

$$E(P_x | D_x = 0, M_x = 1) = \alpha + \gamma$$

พันธุ์หมอนทองที่ออกสู่ตลาดในฤดูกาล ระดับราคาที่เกษตรกรได้รับเฉลี่ยคือ

$$E(P_x | D_x = 1, M_x = 0) = \alpha + \beta$$

พันธุ์หมอนทองที่ออกสู่ตลาดนอกฤดูกาล ระดับราคาที่เกษตรกรได้รับเฉลี่ยคือ

$$E(P_x | D_x = 1, M_x = 1) = \alpha + \beta + \gamma$$

จะเห็นได้ว่าผลต่างของระดับราคาที่เกษตรกรได้รับเฉลี่ยระหว่างพันธุ์หมอนทองและพันธุ์ชะนี คือ β ทั้งนี้เป็นจริงสำหรับทุกๆ ช่วงเวลา ในทำนองเดียวกัน ผลต่างของระดับราคาที่เกษตรกรได้รับเฉลี่ยของช่วงเวลาเท่ากับ γ ทั้งนี้ไม่ว่าเป็นพันธุ์ชะนีหรือพันธุ์หมอนทองก็ตาม (มีทนา และคณะ, 2530 : 623-624)

บทที่ 3

ต้นทุนการผลิต การตลาด และราคาทุเรียนสดภายในประเทศไทย

ในบทนี้ได้กล่าวถึงต้นทุนการผลิต การตลาด และราคาทุเรียนสดภายในประเทศไทย โดยใช้ข้อมูลของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ปี พ.ศ. 2538 ในการศึกษาเป็นส่วนใหญ่ โดยเนื้อหาเป็นเรื่องเกี่ยวกับ ต้นทุนการผลิตทุเรียนพันธุ์หมอนทองและชะนีในช่วงอายุต่าง ๆ เพื่อให้ทราบความแตกต่างของต้นทุนการผลิตของทุเรียนทั้งสองพันธุ์ ด้านการตลาดได้กล่าวถึงความต้องการบริโภคทุเรียนในรูปแบบต่าง ๆ วิธีการตลาด ตลอดจนส่วนเหลือมการตลาด และในส่วนราคาทุเรียนสดภายในประเทศจะกล่าวถึงราคาผลผลิตทุเรียนในตลาดระดับต่าง ๆ ภายในประเทศไทย

ต้นทุนการผลิตทุเรียนของไทย

ประเทศไทยมีศักยภาพในการผลิตทุเรียน โดยมีแหล่งเพาะปลูกที่สำคัญในภาคตะวันออกและใต้ (ตารางที่ 1) และจังหวัดที่มีการปลูกทุเรียนมากที่สุดคือ จังหวัดจันทบุรี (ตารางที่ 2) จึงทำการศึกษาด้านต้นทุนการผลิตทุเรียนในจังหวัดจันทบุรี โดยเฉพาะพันธุ์หมอนทองและชะนีซึ่งเป็นพันธุ์ที่ปลูกกันมากที่สุด (ตารางที่ 3) ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

จากข้อมูลของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ได้ทำการสำรวจต้นทุนการผลิตทุเรียนพันธุ์หมอนทองและชะนีในจังหวัดจันทบุรีตั้งแต่เริ่มการปลูก (อายุ 1 ปี) และช่วงก่อนการให้ผลผลิต หลังการให้ผลผลิต และต้นทุนเฉลี่ยทุกอายุของการปลูกทุเรียน ตลอดจนการผลิตทุเรียนนอกฤดูภาคซึ่งสามารถแยกประเภทต้นทุนการผลิตออกเป็น ต้นทุนผันแปร และต้นทุนคงที่

ต้นทุนการผลิตทุเรียนในช่วงเริ่มการผลิต (อายุ 1 ปี) พันธุ์หมอนทองมีต้นทุนการผลิตสูงกว่าพันธุ์ชะนีไร่ละ 598.77 บาท หรือประมาณร้อยละ 11.03 (ตารางที่ 5) ทั้งนี้เนื่องจากทุเรียนพันธุ์หมอนทองค่อนข้างบอบบาง ความต้านทานโรคมะลงมีน้อย เป็นพันธุ์ที่แมลงชอบรบกวนในช่วงใบอ่อน การดูแลรักษาจึงมากขึ้นจนกว่าใบจะแก่และตั้งตัวได้ ถ้าใช้จ่ายที่มากขึ้นจะเป็นค่าปุ๋ยและยาป้องกันกำจัดศัตรูพืช และต้นทุนการผลิตทุเรียนพันธุ์ชะนีก่อนให้ผลจะน้อยกว่าต้นทุนการผลิตทุเรียนพันธุ์หมอนทอง (ตารางที่ 6) เนื่องจากพันธุ์ชะนีอายุ 4 ปีก็จะเริ่มให้ผลผลิต ในขณะที่พันธุ์หมอนทองต้องใช้เวลาถึง 5 ปี จึงจะให้ผลผลิต แต่เมื่อพิจารณาต้นทุนช่วงหลังการให้ผลผลิต พบว่าต้นทุนการผลิตพันธุ์หมอนทองต่ำกว่าพันธุ์ชะนีถึงไร่ละ 1,295.94 บาท (ตารางที่ 8) และเมื่อพิจารณาปริมาณผลผลิตเฉลี่ยต่อไร่จะเห็นได้ว่าพันธุ์หมอนทองสามารถให้ผลผลิตเฉลี่ยต่อไร่สูงกว่าพันธุ์

ชนะนี้ 60.94 กิโลกรัมต่อไร่ และเมื่อคิดเป็นต้นทุนการผลิตเฉลี่ยทุกอายุแล้ว ปรากฏว่าต้นทุนการผลิตพันธุ์หมอนทองต่ำกว่าพันธุ์ชนะนี้ 163.14 บาทต่อไร่ (ตารางที่ 7)

ตารางที่ 5 เปรียบเทียบต้นทุนการผลิตทุเรียนพันธุ์หมอนทองและชนะนี้ (อายุ 1 ปี) ของจังหวัดจันทบุรี เน้นต่อไร่ต่อปี พ.ศ. 2538 (บาท)

รายการ	พันธุ์หมอนทอง	พันธุ์ชนะนี้	ผลต่าง
1. ต้นทุนผันแปร	4,688.13	4,102.38	58.75
1.1 ค่าแรง	2,601.75	2,253.07	348.68
ปลูกดูแลรักษา	2,601.75	2,253.07	348.68
1.2 ค่าวัสดุ	1,413.26	1,240.11	173.15
พันธุ์	395.00	383.00	12.00
ปุ๋ย สอร์โอม	96.00	148.30	-51.78
ยาป้องกันกำจัดศัตรูพืช	820.91	554.67	266.24
วัสดุอื่น ๆ	100.75	154.06	-53.31
1.3 อื่น ๆ	673.12	609.20	63.92
ค่าซ่อม	215.26	215.26	0.00
ค่าเสียโอกาสเงินลงทุน	56.27	109.05	-50.78
ค่าดอกเบี้ยเงินกู้	399.59	284.89	114.70
2. ต้นทุนคงที่	740.89	727.87	13.02
ค่าภาษีที่ดิน	587.85	587.85	0.00
ค่าเสื่อมอุปกรณ์การเกษตร	74.29	67.97	6.32
ค่าเสียโอกาสอุปกรณ์การเกษตร	78.75	72.05	6.70
ต้นทุนทั้งหมดต่อไร่	5,429.02	4,830.25	598.77

ที่มา: (กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, 2538 : 42)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 6 เปรียบเทียบต้นทุนการผลิตทุเรียนพันธุ์หมอนทองและชะนี (ก่อนการให้ผลผลิต)
ของจังหวัดจันทบุรี เฉลี่ยต่อไร่ต่อปี พ.ศ. 2538 (บาท)

รายการ	พันธุ์หมอนทอง	พันธุ์ชะนี	ผลต่าง
1. ต้นทุนผันแปร	2,556.00	1,625.95	930.05
1.1 ค่าแรง	1,101.08	777.35	323.75
ปลูกดูแลรักษา	1,101.08	777.35	323.75
1.2 ค่าวัสดุ	1,051.05	581.14	469.91
พันธุ์	80.34	70.18	10.16
ปุ๋ย สอร์โอม	320.73	107.94	212.79
ยาป้องกันกำจัดศัตรูพืช	566.39	209.86	256.53
วัสดุอื่น ๆ	83.59	93.16	-9.57
1.3 อื่น ๆ	403.87	267.46	136.41
ค่าซ่อม	152.19	108.04	44.15
ค่าเสียโอกาสเงินลงทุน	30.28	39.67	-9.57
ค่าดอกเบี้ยเงินกู้	221.40	119.75	101.65
2. ต้นทุนคงที่	729.89	527.12	202.75
ค่าภาษีที่ดิน	411.76	292.19	119.57
ค่าเสื่อมอุปกรณ์การเกษตร	65.57	39.54	26.03
ค่าเสียโอกาสอุปกรณ์การเกษตร	69.51	41.92	27.59
ค่าดอกเบี้ยเงินลงทุนสะสม	183.03	153.47	29.53
ต้นทุนทั้งหมดต่อไร่	3,285.87	2,153.07	1,132.80

ที่มา: (กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, 2538: 43)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ห้องสมุดคณะเทคโนโลยีการเกษตร
สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าฯ ลาดกระบัง

ตารางที่ 7 เปรียบเทียบต้นทุนการผลิตทุเรียนพันธุ์หมอนทองและชะนี ของจังหวัดจันทบุรี
เฉลี่ยทุกอายุต่อไร่ต่อปี พ.ศ. 2538 (บาท)

รายการ	พันธุ์หมอนทอง	พันธุ์ชะนี	ผลต่าง
1. ต้นทุนผันแปร	9,938.05	11,288.46	-1,350.41
1.1 ค่าแรง	3,740.12	3,932.54	-192.42
ปลูกลูกแลร์รักษา	3,252.26	3,456.07	-203.81
เก็บผลผลิต	487.86	476.47	11.39
1.2 ค่าวัสดุ	4,939.28	5,916.09	-976.81
ปุ๋ย สอร์โมน	1,490.22	1,861.17	-370.95
ยาป้องกันกำจัดศัตรูพืช	2,812.47	3,217.71	-405.24
วัสดุอื่น ๆ	636.59	837.21	-200.62
1.3 อื่น ๆ	1,258.65	1,439.83	-181.18
ค่าซ่อม	300.58	355.68	-55.10
ค่าเสียโอกาสเงินลงทุน	98.23	127.00	28.78
ค่าดอกเบี้ยเงินกู้	859.84	977.14	-117.30
2. ต้นทุนคงที่	4,217.57	3,084.30	1,187.27
ค่าภาษีที่ดิน	587.85	587.85	0.00
ค่าเสื่อมอุปกรณ์การเกษตร	193.13	166.69	26.14
ค่าเสียโอกาสอุปกรณ์การเกษตร	204.72	176.69	28.03
ค่าใช้จ่ายก่อนให้ผลผลิต	3,285.87	2,153.07	1,132.80
ต้นทุนทั้งหมดต่อไร่	14,209.62	14,372.76	-163.14
ผลผลิต (กิโลกรัมต่อไร่)	1,623.94	1,563.84	60.94

ที่มา: (กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, 2538: 45)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 8 เปรียบเทียบต้นทุนการผลิตทุเรียนนอกฤดู กับตามฤดูกาลปกติ (ให้ผลผลิตได้แล้ว) พันธุ์หมอนทอง และ พันธุ์ชะนี
ของจังหวัดจันทบุรี ปี พ.ศ 2538 (บาทต่อไร่)

รายการ	พันธุ์หมอนทอง		พันธุ์ชะนี		ผลต่าง	
	ฤดูกาลปกติ	นอกฤดู	ฤดูกาลปกติ	นอกฤดู	หมอนทอง	ชะนี
1. ต้นทุนผันแปร	9,938.05	18521.72	11,288.46	2,1425.42	-8,583.67	-10,136.96
1.1 ค่าแรง	3,740.12	4,318.93	3,932.54	4,820.92	-578.81	-88.38
- ปลุกดูแลรักษา	3,252.26	3,784.36	3,456.07	4,050.07	-203.81	-594.00
- เก็บผลผลิต	487.86	534.57	476.47	4,770.85	-46.71	-294.38
1.2 ค่าวัสดุ	4,939.28	13,496.97	5,916.09	14,267.13	-8,554.69	-8,351.04
- ปุ๋ย สอร์โมน	1,490.22	7,264.37	1,861.17	5,995.95	-5,774.15	-4,134.78
- ยาป้องกันกำจัดศัตรูพืช	2,812.47	5,017.41	3,217.71	7,177.90	-2,204.94	-3,960.19
- วัสดุอื่นๆ	636.59	1,212.91	837.21	1,093.34	-576.32	-256.13
1.3 อื่นๆ	1,258.65	708.80	1,439.83	2,337.37	549.83	-897.54
- ค่าซ่อม	300.58	170.12	335.68	182.91	130.46	172.77
- ค่าเสียโอกาสเงินลงทุน	98.23	0.31	127.01	16.31	97.92	110.88
- ค่าดอกเบี้ยเงินกู้	359.84	538.39	977.14	2,138.33	-178.55	-1,161.19

ตารางที่ 8 (ต่อ)

รายการ	พันธุ์หมอนทอง		พันธุ์ชะนี		ผลต่าง	
	ฤดูกาลปกติ	นอกฤดู	ฤดูกาลปกติ	นอกฤดู	หมอนทอง	ชะนี
2. ต้นทุบกงที่	985.70	1,530.89	931.23	1,511.29	-545.19	-580.06
-ค่าภาษีที่ดิน	587.85	587.85	587.85	587.85	0.00	0.00
-ค่าเสื่อมอุปกรณ์การเกษตร	103.13	410.37	166.69	445.75	-217.24	-27.06
-ค่าเสียโอกาสอุปกรณ์เกษตร	204.72	532.67	176.69	477.69	-327.95	-301.00
ต้นทุนทั้งหมดต่อไร่	10,923.75	20,052.61	12,219.69	22,936.71	-9,128.86	-10,717.02
ผลผลิตต่อไร่ (กิโลกรัม)	1,623.75	1,756.92	1,563.84	2,568.86	-132.98	-1,005.02
ต้นทุนต่อกิโลกรัม	6.73	11.41	7.81	8.93	-4.68	-1.12

ที่มา: (กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, 2538: 49)

จากการศึกษาต้นทุนการผลิตทุเรียนนอกฤดูกลาง (ตารางที่ 8) แสดงให้เห็นว่าต้นทุนการผลิตทุเรียนนอกฤดูกลางสูงกว่าในฤดูกาล โดยเฉพาะค่าใช้จ่ายทางด้านปุ๋ยและฮอร์โมน ซึ่งเป็นค่าใช้จ่ายสูงที่สุดและเป็นส่วนสำคัญในการให้ทุเรียนออกผลผลิตนอกฤดูกลาง จึงทำให้ต้นทุนรวมของการผลิตนอกฤดูกลางพันธุ์หมอนทองจะต่ำกว่าพันธุ์ชะนีไร่ละ 2,884.10 บาท และการผลิตนอกฤดูกลางสามารถให้ผลผลิตได้มากกว่าในฤดูกาล โดยพันธุ์หมอนทองการผลิตนอกฤดูกลางสามารถให้ผลผลิตได้มากกว่าในฤดูกาลคิดร้อยละ 8.20 ของปริมาณผลผลิตในฤดูกาล และพันธุ์ชะนีการผลิตนอกฤดูกลางสามารถให้ผลผลิตได้มากกว่าในฤดูกาลคิดร้อยละ 64.27 ของปริมาณผลผลิตในฤดูกาล

จึงสรุปได้ว่าต้นทุนเฉลี่ยของการผลิตทุเรียนพันธุ์หมอนทองต่ำกว่าพันธุ์ชะนี และพันธุ์หมอนทองสามารถให้ผลผลิตต่อไร่สูงกว่าพันธุ์ชะนี ส่วนการผลิตนอกฤดูกลางนั้นพันธุ์หมอนทองจะมีต้นทุนการผลิตสูงกว่าพันธุ์ชะนี โดยเฉพาะค่าใช้จ่ายด้านปุ๋ยและฮอร์โมน ซึ่งต้นทุนการผลิตเฉลี่ยนอกฤดูกลางพันธุ์หมอนทองกิโลกรัมละ 11.41 บาท และพันธุ์ชะนีกิโลกรัมละ 8.93 บาท

การตลาดทุเรียนสดภายในประเทศของไทย

ในปี พ.ศ. 2542 ประเทศไทยสามารถส่งออกทุเรียนสดไปต่างประเทศเพียงร้อยละ 14.22 ผลผลิตร้อยละ 85.78 จึงใช้ในการบริโภคภายในประเทศ (ตารางที่ 4) ซึ่งผลผลิตในส่วนนี้นั้นจะถูกกระจายไปยังผู้บริโภคทั่วประเทศ จึงทำการศึกษามarket research ภายในประเทศของไทย ซึ่งมีเนื้อหาเกี่ยวกับความต้องการบริโภคทุเรียนในรูปแบบต่าง ๆ วิธีการตลาดทุเรียนของไทย และส่วนเหลือการตลาดทุเรียน โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ความต้องการบริโภคทุเรียน

ปริมาณผลผลิตทุเรียนไทยส่วนใหญ่ใช้ในการบริโภคภายในประเทศ โดยประมาณร้อยละ 78 ของผลผลิตทั้งหมด ใช้บริโภคในรูปแบบผลสด และใช้เป็นวัตถุดิบในการแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ คิดเป็นร้อยละ 7 ของผลผลิตทั้งหมด (กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, 2542: 5)

เนื่องจากทุเรียนสามารถบริโภคได้หลายรูปแบบ ทั้งด้านการบริโภคสดและการแปรรูปในรูปแบบต่าง ๆ ซึ่งความต้องการบริโภคในแต่ละพันธุ์จะแตกต่างกัน เนื่องจากคุณสมบัติประจำพันธุ์ของทุเรียนแตกต่างกัน จึงสามารถแบ่งความต้องการทุเรียนตามลักษณะการบริโภคได้เป็น 6 แบบ ดังนี้ (หิรัญ และคณะ, 2541: 55-57)

การบริโภคสดภายในประเทศ

พันธุ์ชะนี เป็นพันธุ์ที่ได้รับความนิยมทั้งตลาดระดับล่าง ระดับกลาง และระดับบน ประกอบกับความสะดวกในด้านการคมนาคม และถนนหนทางเข้าสู่หมู่บ้าน และแหล่งชุมชนทั่วประเทศ ทำให้การกระจายตัวของผลผลิตจากแหล่งปลูกใหญ่สามารถเข้าถึงผู้บริโภคทุกระดับได้อย่างทั่วถึง พันธุ์ชะนีเป็นพันธุ์ที่มีรสชาติดี เนื้อละเอียดเหนียว ราคาจำหน่ายปลีกอยู่ในเกณฑ์ปานกลาง ขนาดผลอยู่ระหว่าง 2.00–3.50 กิโลกรัม ทุกระดับชั้นจึงสามารถซื้อหาบริโภคได้

พันธุ์หมอนทอง เป็นพันธุ์ที่ได้รับความนิยมส่วนใหญ่ในตลาดระดับกลาง และระดับบน เป็นพันธุ์ที่มีเปอร์เซ็นต์เมล็ดลึบสูง เนื้อมาก กลิ่นน้อย งอมแล้วเนื้อไม่เละ จึงนิยมแกะเนื้อจากผลห่อด้วยกระดาษบางวางจำหน่ายในห้างสรรพสินค้าทั่วไป ราคาจำหน่ายปลีกนั้นอยู่ในเกณฑ์สูง ขนาดผลอยู่ระหว่าง 2.50–5.50 กิโลกรัม

พันธุ์ก้านยาว เป็นพันธุ์ที่ได้รับความนิยมเฉพาะกลุ่มผู้บริโภคที่รู้จักคุณสมบัติประจำพันธุ์อย่างดี ส่วนมากเป็นผู้บริโภคในระดับกลาง และระดับสูง ราคาจำหน่ายปลีกนั้นอยู่ในเกณฑ์สูง ขนาดผลอยู่ระหว่าง 2.50–4.50 กิโลกรัม

การแปรรูปเป็นทุเรียนกวน

พันธุ์มีบทบาทสำคัญต่อคุณภาพของทุเรียนกวน นอกเหนือจากสูตรผสมและประสบการณ์ความเชี่ยวชาญอื่น ๆ ซึ่งแต่ละพันธุ์จะได้ผลิตภัณฑ์ที่มีคุณภาพแตกต่างกันดังนี้

พันธุ์หมอนทอง เป็นพันธุ์ที่เหมาะสมสำหรับใช้กวน โดยไม่ต้องใช้พันธุ์อื่นผสม

พันธุ์ชมพูศรี เป็นพันธุ์ที่เหมาะสมสำหรับใช้กวน โดยไม่ต้องใช้พันธุ์อื่นผสมเช่นกัน แต่ปริมาณผลผลิตในแต่ละปีมีจำนวนจำกัด เนื่องจากเกษตรกรไม่นิยมปลูกเท่าพันธุ์ชะนี หมอนทอง และก้านยาว และการปลูกพันธุ์ใดพันธุ์หนึ่งเพื่อให้ทำทุเรียนกวนโดยเฉพาะเป็นไปได้ยาก ปัจจุบันผลผลิตที่มีใช้ในอุตสาหกรรมทุเรียนกวนได้จากต้นที่มีการปลูกดั้งเดิมในพื้นที่สวนเก่าแก่ และนับวันจะลดน้อยลง

เบญจพันธุ์ ได้แก่ ทุเรียนที่เกิดจากการปลูกด้วยเมล็ด และยังมีต้นหลงเหลืออยู่ในพื้นที่สวนเก่าแก่ ผลผลิตใช้เป็นอุตสาหกรรมในครัวเรือน มีจำนวนจำกัด ผลิตภัณฑ์ทุเรียนกวนมีคุณภาพดีมาก แต่ไม่มีจำหน่ายในท้องตลาด จุดคุ้มทุนในการปลูกเพื่อใช้ในอุตสาหกรรมทุเรียนกวนคงเป็นไปได้ยาก เพราะผลมีขนาดเล็ก เนื้อบาง ไม่คุ้มค่าการลงทุน

พันธุ์ชะนี ผู้ประกอบการกวนทุเรียน ไม่นิยมใช้เนื้อพันธุ์ชะนีล้วน ๆ เพราะผลิตภัณฑ์ที่ได้มีน้ำมันในเนื้อทุเรียนกวนมาก ปัจจุบันนิยมใช้ผสมกับพันธุ์อื่น ๆ เช่น หมอนทอง เบญจพันธุ์ ซึ่งเป็นสูตรเฉพาะของผู้ประกอบการแต่ละราย

พันธุ์ก้านยาว คุณภาพของผลิตภัณฑ์ทุเรียนกวน ที่กวนจากเนื้อทุเรียนพันธุ์ก้านยาวล้วน ๆ เมื่อขึ้นจากกะทะกวนใหม่ ๆ จะมีลักษณะหยุ่นตัวนำรับประทาน แต่เมื่อเก็บไว้ระยะหนึ่งลักษณะจะเปลี่ยนไปในทางลบ จึงเหมาะสำหรับกวนผสมกับพันธุ์อื่น ๆ ซึ่งจะเป็นสูตรเฉพาะของผู้ประกอบการแต่ละรายเช่นเดียวกับพันธุ์ชะนี

การแปรรูปเป็นทุเรียนแช่แข็ง

พันธุ์หมอนทอง เหมาะสำหรับใช้ผลิตภัณฑ์แช่แข็ง นิยมผ่าเอาเมล็ดออกและแช่แข็งโดยใช้ระบบ ไอ คิว เอฟ (Individual Quick Freezing) ที่อุณหภูมิ -40 องศาเซลเซียส แล้วนำไปเก็บรักษาในห้องเย็นที่อุณหภูมิ -20 องศาเซลเซียส สามารถเก็บรักษาไว้ได้นานกว่า 1 ปี โดยที่คุณภาพด้านรสชาติ สีและกลิ่นยังเป็นที่ยอมรับของผู้บริโภค ชนิดและปริมาณของเชื้อจุลินทรีย์มีต่ำกว่าปริมาณที่กำหนดไว้ในมาตรฐานอาหารแช่แข็งสากล

พันธุ์ชะนี เหมาะสมสำหรับใช้ผลิตภัณฑ์แช่แข็งเช่นกัน แต่ไม่นิยมผ่าเอาเมล็ดออก เพื่อรักษาผลิตภัณฑ์ให้คงรูปสวยงาม วิธีการแช่แข็งเช่นเดียวกับพันธุ์หมอนทอง อายุการเก็บรักษาผลิตภัณฑ์แช่แข็งพันธุ์ชะนีจะมากกว่า 6 เดือน ที่อุณหภูมิ -20 องศาเซลเซียส หลังจากนั้นผลิตภัณฑ์ก็จะมีสีคล้ำและรสชาติเปลี่ยนไปในทางลบ

การแปรรูปเป็นทุเรียนทอดกรอบ

ศูนย์วิจัยพืชสวนจังหวัดจันทบุรี เป็นผู้ค้นคว้าทดลองทำผลิตภัณฑ์ทุเรียนทอดกรอบและแนะนำวิธีการสู่ผู้สนใจทั่วไป ปัจจุบันทุเรียนทอดกรอบเป็นอุตสาหกรรมครัวเรือนและอุตสาหกรรมขนาดย่อย ซึ่งทำการผลิตออกจำหน่ายโดยทั่วไป ทุเรียนทอดกรอบมีรสชาติเป็นเอกลักษณ์ของตนเอง เป็นที่นิยมของตลาดมากขึ้นโดยเฉพาะอย่างยิ่งเป็นกับแก้มสุรา และเบียร์ ในอนาคตมีศักยภาพสูงมากในการพัฒนารูปแบบ โดยการนำไปบดและผสมแป้ง และเครื่องปรุงแต่งตามสูตรแล้วอัดด้วยแรงกดแล้วหั่นเป็นแผ่นบาง ๆ ทอดกรอบ จะทำให้ผลิตภัณฑ์มีความสม่ำเสมอรับประทานยิ่งขึ้น ในขณะที่เดียวกันราคาผลิตภัณฑ์ก็จะถูกลง

การแปรรูปเป็นทุเรียนแห้ง

เป็นผลิตภัณฑ์รูปแบบใหม่โดยวิธีการลดความชื้นจากเนื้อทุเรียน และยังคงรักษารูปทรงรสชาติกลิ่น และสีของเนื้อทุเรียนไว้ได้อย่างดี ผลิตภัณฑ์มีน้ำหนักเบามาก ราคาค่อนข้างแพง ปัจจุบันลักษณะการผลิตเป็นเชิงพาณิชย์เพื่อการส่งออก

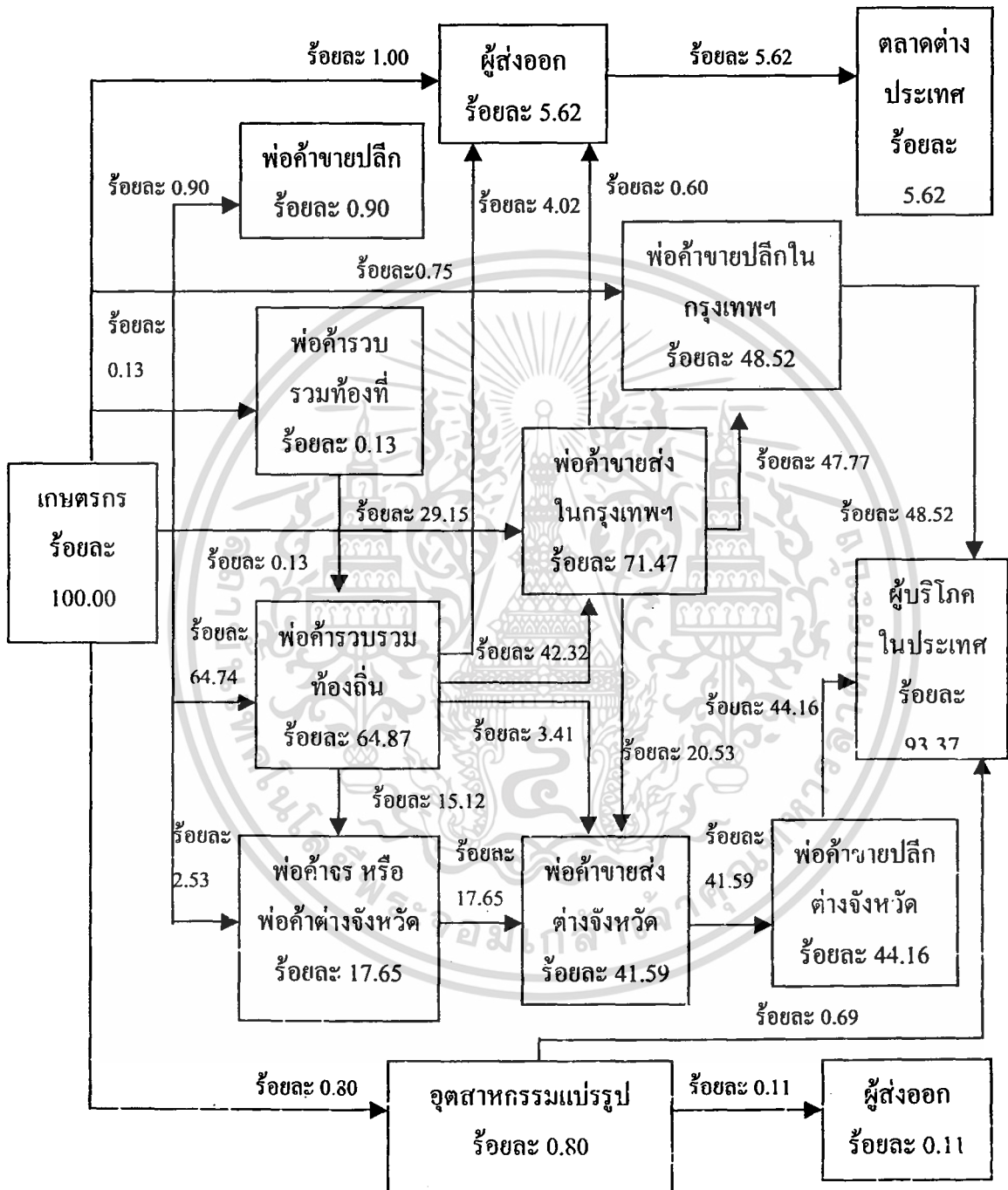
วิธีการตลาดทุเรียน

การไหลเวียนของผลผลิตทุเรียนไปยังผู้บริโภคภายในประเทศไทย มีช่องทางการซื้อขายที่หลากหลายวิธี ซึ่งโดยส่วนใหญ่แล้วผลผลิตทุเรียนจากเกษตรกรจะถูกขายให้กับพ่อค้ารวบรวมท้องถิ่น โดยคิดเป็นร้อยละ 64.74 ของผลผลิตทั้งหมด และพ่อค้ารวบรวมท้องถิ่นก็จะนำไปกระจายขายต่อให้กับพ่อค้าคนกลางรายอื่น ๆ ต่อไป ส่วนผู้ที่มีอิทธิพลในตลาดทุเรียนมากที่สุดคือพ่อค้าขายส่งในกรุงเทพฯ ซึ่งทำการรวบรวมผลผลิตจากทั้งเกษตรกรโดยตรงและจากพ่อค้าคนกลางรายอื่น ๆ โดยคิดเป็นร้อยละ 71.47 ของผลผลิตทั้งหมด และพ่อค้าขายส่งในกรุงเทพฯก็จะนำผลผลิตไปขายให้แก่พ่อค้ารายย่อยต่อไป (ภาพที่ 4)

ส่วนเลื่อมการตลาดทุเรียนสดภายในประเทศ

กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ได้ทำการศึกษาส่วนเลื่อมการตลาดของผู้รวบรวมท้องถิ่น และพ่อค้าต่างจังหวัด ซึ่งทำการรวบรวมผลผลิตจากเกษตรกรจังหวัดจันทบุรีและตราด ไปยังตลาดขายส่งกรุงเทพฯ โดยศึกษาเฉพาะทุเรียนพันธุ์หมอนทอง และชะนีเบอร์ใหญ่ สามารถอธิบายได้ว่าส่วนเลื่อมการตลาดทุเรียนพันธุ์หมอนทองในระดับพ่อค้ารวบรวมท้องถิ่น มีต้นทุนการตลาด กิโลกรัมละ 1.28 บาท ได้กำไรกิโลกรัมละ 1.62 บาท จากส่วนเลื่อมการตลาดกิโลกรัมละ 2.91 บาท และในระดับพ่อค้าต่างจังหวัดมีต้นทุนการตลาดกิโลกรัมละ 2.04 บาท ได้กำไรกิโลกรัมละ 2.56 บาท จากส่วนเลื่อมการตลาดกิโลกรัมละ 4.60 บาท และส่วนเลื่อมการตลาดทุเรียนพันธุ์ชะนีในระดับพ่อค้ารวบรวมท้องถิ่น มีต้นทุนการตลาดกิโลกรัมละ 1.07 บาท ได้กำไรกิโลกรัมละ 1.58 บาท จากส่วนเลื่อมการตลาดกิโลกรัมละ 2.65 บาท และในระดับพ่อค้าต่างจังหวัดมีต้นทุนการตลาดกิโลกรัมละ 1.79 บาท ได้กำไรกิโลกรัมละ 2.36 บาท จากส่วนเลื่อมการตลาดกิโลกรัมละ 4.15 บาท (ตารางที่ 9)

จึงสามารถสรุปได้ว่าค่าใช้จ่ายด้านการตลาดทั้งในระดับพ่อค้ารวบรวมท้องถิ่น และพ่อค้าต่างจังหวัดสูงกว่าพันธุ์ชะนี ทำให้ส่วนเหลือมการตลาดของพันธุ์หมอนทอง สูงกว่าพันธุ์ชะนี

ภาพที่ 4 วิธีการตลาดทุเรียนไทย
ที่มา: (กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, 2531: 54)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 9 ส่วนเหลือจากการตลาดพันธุ์หมอนทองและชะนีเบอร์ใหญ่ ปี พ.ศ. 2538 จากเกษตรกรจังหวัดจันทบุรีไปยังตลาดขายส่งกรุงเทพฯ

ค่าใช้จ่าย ค่าไร่ และส่วนเหลือ	พันธุ์หมอนทอง		พันธุ์ชะนี	
	บาทต่อก.ก	ร้อยละ	บาทต่อก.ก	ร้อยละ
ราคาเฉลี่ยที่เกษตรกรได้รับ ณ ระดับไร่นา	12.35	62.22	10.20	60.00
ค่าแรงงาน เก็บเกี่ยว รวบรวม จัดคุณภาพ ชั่งน้ำหนักและขนขึ้นรถ	0.35	1.76	0.25	2.06
ค่าขนส่ง (จากสวน - ตลาดกลางผลไม้ท้องถิ่น)	0.10	0.52	0.10	0.61
ค่าแรงงานขนลงจากรถ	0.10	0.50	0.10	0.59
ค่าเช่าสถานที่	0.08	0.40	0.08	0.48
ค่าสูญเสียน้ำหนักระหว่างเก็บรักษาก่อนจำหน่าย	0.62	3.11	0.41	2.40
ค่าอุปกรณ์ต่าง ๆ ในการดำเนินงาน	0.01	0.05	0.01	0.06
ค่าใช้จ่ายอื่น ๆ (ค่าน้ำ ค่าไฟฟ้า ค่าโทรศัพท์)	0.02	0.10	0.02	0.12
รวมต้นทุนทางการตลาด	1.28	6.45	1.07	6.30
กำไรของพ่อค้ารวบรวมท้องถิ่น	1.62	8.16	1.58	9.29
ส่วนเหลือจากการตลาด	2.90	14.61	2.65	15.59
ราคาเฉลี่ยที่พ่อค้ารวบรวมท้องถิ่น	15.25	76.83	12.85	75.59
ค่าแรงงานชูบน้ำยา -- ขนขึ้นรถ	0.12	0.61	0.12	0.71
ค่าขนส่ง (จากตลาดกลางผลไม้ท้องถิ่น-ตลาดสี่มุมเมือง)	0.85	4.27	0.85	4.99

ตารางที่ 9 (ต่อ)

ค่าใช้จ่าย กำไร และส่วนเหลือ	พันธมิตรหนอง		พันธมิตรชะนี	
	บาทต่อก.ก	ร้อยละ	บาทต่อก.ก	ร้อยละ
ค่าสูญเสียน้ำหนักระหว่างการขนส่ง	0.76	3.84	0.51	2.99
ค่าผ่านด่าน	0.02	0.12	0.02	0.16
ค่าแรงงานขนลงจากรถ	0.10	0.50	0.10	0.59
ค่าจ้างรถเข็น	0.10	0.50	0.10	0.59
ค่าเช่าสถานที่	0.06	0.30	0.06	0.35
ค่าน้ำยาเร่งการสุกของผลไม้	0.01	0.05	0.01	0.06
ค่าอุปกรณ์ต่าง ๆ ในการดำเนินงาน	0.01	0.03	0.01	0.03
ค่าใช้จ่ายอื่น ๆ (ค่าโทรศัพท์ และอื่นๆ)	0.01	0.05	0.01	0.06
รวมต้นทุนทางการตลาด	2.04	10.28	1.79	10.51
กำไรของพ่อค้าต่างจังหวัด	2.56	12.90	2.36	13.91
ส่วนเหลือการตลาด	4.60	23.17	4.15	24.41
ราคาเฉลี่ยที่พ่อค้าต่างจังหวัดได้รับ	19.850	100.00	17.00	100.00

ที่มา: (กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, 2538: 91-92)

ราคาทุเรียนสดภายในประเทศไทย

ราคาผลผลิตทุเรียนสดภายในประเทศไทยมีด้วยกันหลายระดับ เนื่องจากการซื้อขายทุเรียนต้องการผ่านพ่อค้าคนกลาง ซึ่งคนกลางเหล่านั้นจะทำการบวกต้นทุนค่าใช้จ่ายและกำไรต่อหน่วยของตนเข้ากับราคาผลผลิต ทำให้ราคาที่เกษตรกรได้รับกับราคาของผู้บริโภคซื้อแตกต่างกัน จึงได้อธิบายถึงระดับราคาทุเรียนที่เกษตรกรได้รับ ราคาในตลาดกลางขายส่งในท้องถิ่น และราคาในตลาดกลางกรุงเทพฯ ดังนี้

ราคาทุเรียนที่เกษตรกรได้รับ

ราคาทุเรียนที่เกษตรกรได้รับจะถูกกำหนดโดยพ่อค้าคนกลาง ซึ่งราคาจะสูงต่ำตามพันธุ์และช่วงเวลาที่ผลผลิตออกสู่ตลาด ซึ่งผลผลิตจะออกสู่ตลาดในช่วงเวลาใกล้เคียงกัน โดยปกติผลผลิตทุเรียนของภาคตะวันออกจะออกสู่ตลาดในช่วงเดือนเมษายน ถึงมิถุนายน และผลผลิตจากภาคใต้จะออกสู่ตลาดในช่วงเดือนกรกฎาคม ถึง กันยายน โดยราคาที่เกษตรกรได้รับมีแนวโน้มลดลงตั้งแต่ปีการเพาะปลูกที่ 2532/33 ราคาทุเรียนที่เกษตรกรได้รับลดลง ในขณะที่ราคาผลไม้ชนิดอื่นมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น และดัชนีราคาต่ำสุดในปีการเพาะปลูกที่ 2537/2538 (ตารางที่ 10)

ราคาทุเรียนในตลาดกลางขายส่งในท้องถิ่น

ราคาทุเรียนในตลาดกลางขายส่งในท้องถิ่นจะถูกกำหนดจากราคาในตลาดขายปลีกในท้องถิ่น โดยราคาจะแตกต่างกันตามขนาดผลและพันธุ์ของทุเรียน ราคาทุเรียนในตลาดวันเดียวกันจะเท่ากันหมดทั้งตลาด และจะขึ้นลงในแต่ละวันซึ่งสัมพันธ์กับปริมาณทุเรียนในตลาดและความต้องการผลผลิตในวันนั้น ๆ เป็นสำคัญ

ตารางที่ 10 ดัชนีราคาที่เกษตรกรขายได้ของพืชอื่น ๆ และผลไม้ที่สำคัญ ปีเพาะปลูก 2531/32 - 2540/41

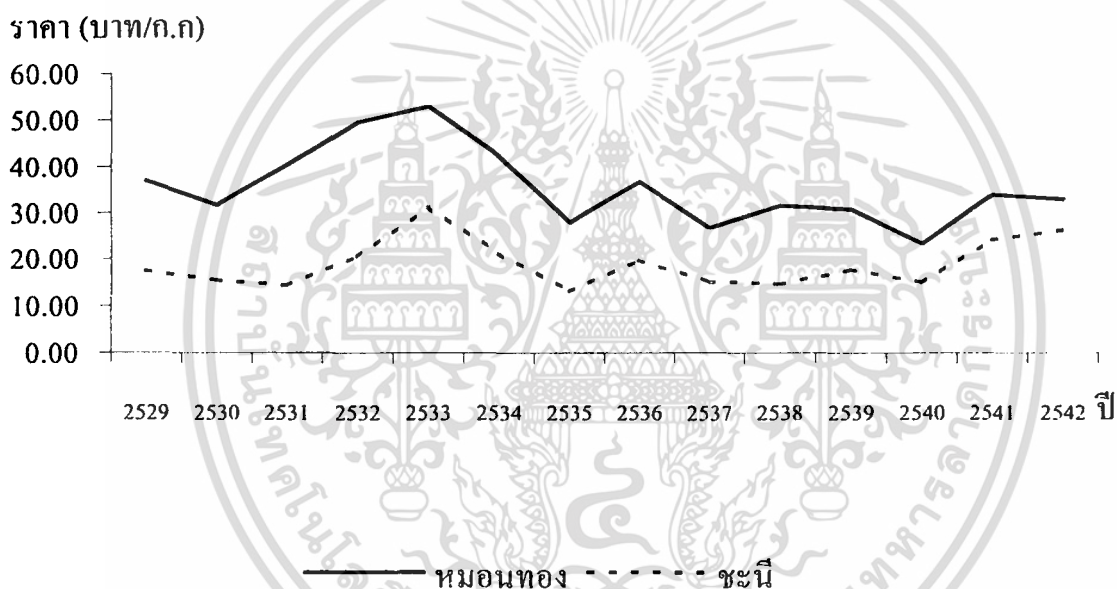
รายการ	2531/32	2532/33	2533/34	2534/35	2535/36	2536/37	2537/38	2538/39	2539/40	2540/41
พืชอื่น ๆ	100.00	82.15	80.77	75.85	78.94	75.76	108.95	143.57	126.98	133.75
ทุเรียน	100.00	91.30	110.25	79.10	107.15	111.12	250.84	173.29	132.62	126.88
ยาสูบเวอร์จิเนีย	100.00	132.46	141.36	146.60	137.17	150.79	136.13	123.04	152.88	157.07
ยางพารา	100.00	81.08	78.88	74.66	77.13	73.46	103.95	142.93	126.40	133.61
ผลไม้	100.00	109.32	94.27	128.70	122.35	115.57	147.12	160.82	150.31	173.43
ส้มเขียวหวาน	100.00	110.41	119.96	172.89	200.87	224.73	324.73	364.21	364.64	402.39
เงาะ	100.00	92.78	77.65	125.49	127.36	130.38	142.96	133.88	133.88	148.54
ทุเรียน	100.00	79.37	76.78	69.94	69.58	61.08	57.56	61.69	58.74	82.44
มังคุด	100.00	170.96	91.02	155.99	134.39	233.21	146.73	156.90	202.90	197.01
ลำไย	100.00	83.20	67.39	231.53	187.99	103.79	69.74	170.46	146.07	159.89
มะม่วง	100.00	346.17	168.21	405.57	324.83	226.91	493.50	530.86	293.04	345.94
ส้มโอ	100.00	99.92	123.71	124.76	138.92	121.36	152.75	140.21	184.06	121.36
ทับปุด	100.00	90.44	117.65	115.44	83.82	84.56	108.82	147.79	208.09	244.85

ที่มา: (กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, 2541: 8)

ราคาทุเรียนในตลาดกลางกรุงเทพฯ

ราคาทุเรียนในตลาดกลางกรุงเทพฯจะมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในแต่ละวัน เนื่องจากพ่อค้าจะกำหนดราคาโดยพิจารณาจากปริมาณความต้องการทุเรียนของผู้บริโภคแต่ละวัน ผลผลิตที่เข้าสู่ตลาดจะแบ่งตามขนาด พันธุ์ และรูปทรงของ ตลาดกลางกรุงเทพฯที่สำคัญ ได้แก่ ตลาดปากคลองตลาด อดก. ตลาดมหานาค ตลาดเชิงสะพานพุทธ ตลาดสี่มุมเมือง เป็นต้น

สำหรับแนวโน้มของราคาผลผลิตทุเรียนพันธุ์หมอนทองและชะนีนั้น จะมีความคล้ายคลึงกัน คือ มีแนวโน้มการขึ้นและลงของราคาเหมือนกัน (ภาพที่ 5)

ภาพที่ 5 เปรียบเทียบราคาขายส่งทุเรียนพันธุ์หมอนทองและชะนีในตลาดกรุงเทพมหานคร

เฉลี่ยรายปี พ.ศ. 2529-2542

ที่มา (กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, 2543ก)

บทที่ 4

การวิเคราะห์ความต้องการบริโภคทุเรียนสดภายในประเทศของไทย

ในบทนี้ได้ทำการวิเคราะห์ความต้องการบริโภคทุเรียนสดภายในประเทศ โดยอาศัยแบบจำลองทางสถิติที่กล่าวไว้ในบทที่ 2 ซึ่งแบ่งเนื้อหาออกเป็น 2 ส่วนคือ การวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อความต้องการบริโภคทุเรียนสดภายในประเทศไทย และการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของราคาทุเรียนที่เกษตรกรได้รับกับพันธุ์และช่วงเวลาที่ผลผลิตออกสู่ตลาด และนำผลการวิเคราะห์มาเสนอเป็นความหมายเชิงนโยบาย ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ผลการวิเคราะห์ความต้องการบริโภคทุเรียนสดภายในประเทศไทย

จากบทที่ 2 ซึ่งได้กล่าวถึงตัวแปรที่คาดว่าจะมีผลกระทบต่อความต้องการบริโภคทุเรียนสดภายในประเทศไทยอันได้แก่ ราคาทุเรียนพันธุ์หมอนทองตลาดกลางกรุงเทพฯปรับด้วยดัชนีราคาผู้บริโภค ราคามังคุดตลาดกลางกรุงเทพฯปรับด้วยดัชนีราคาผู้บริโภค รายได้ประชาชาติต่อบุคคลปรับด้วยดัชนีราคาผู้บริโภค จากการวิเคราะห์ตัวแปรแต่ละตัวพบว่า ตัวแปรทุกตัวถูกปรับด้วยดัชนีราคาผู้บริโภค จึงทำให้ตัวแปรมีความสัมพันธ์กัน โดยเฉพาะตัวแปรราคาทุเรียนพันธุ์หมอนทองตลาดกลางกรุงเทพฯปรับด้วยดัชนีราคาผู้บริโภค มีความสัมพันธ์กับตัวแปรรายได้ประชาชาติต่อบุคคลปรับด้วยดัชนีราคาผู้บริโภคสูงมาก จนทำให้เกิดปัญหาตัวแปรอิสระไม่เป็นอิสระต่อกัน (multi collinearity) จึงต้องปรับตัวแปรอิสระใหม่ โดยการตัดตัวแปรรายได้ประชาชาติต่อบุคคลปรับด้วยดัชนีราคาผู้บริโภคออกจากสมการความต้องการบริโภคทุเรียนสดภายในประเทศไทย แต่ในทางทฤษฎีเศรษฐศาสตร์แล้ว ปัจจัยทางด้านรายได้ของผู้บริโภคมีผลกระทบต่อความต้องการซื้อทุเรียนของผู้บริโภค

จากการวิเคราะห์รูปแบบฟังก์ชันแล้วพบว่า รูปแบบฟังก์ชันที่เหมาะสมที่สุดในการวิเคราะห์ความต้องการบริโภคทุเรียนสดภายในประเทศไทย คือ ฟังก์ชันแบบล็อกคู่ ซึ่งผลการศึกษาที่ได้มีดังต่อไปนี้

$$\ln Q = 10.32 - 1.01 \ln P_d + 0.34 \ln P_u$$

$$(S.D.) (1.71) \quad (0.22) \quad (0.21)$$

$$R^2 = 0.66 \quad F = 10.90 \quad MSE. = 0.06$$

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

จากสมการข้างต้นพบว่า ตัวแปรอิสระทุกตัวมีความสัมพันธ์เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ทางเศรษฐศาสตร์ กล่าวคือสัมประสิทธิ์หน้าตัวแปรราคาทุเรียนพันธุ์หมอนทองตลาดกลางกรุงเทพฯ ปรับด้วยดัชนีราคาผู้บริโภค มีค่าเป็นลบ ซึ่งหมายความว่า ราคาทุเรียนพันธุ์หมอนทองตลาดกลางกรุงเทพฯ ปรับด้วยดัชนีราคาผู้บริโภคมีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงข้ามกับความต้องการบริโภคทุเรียนสดภายในประเทศ และสัมประสิทธิ์หน้าตัวแปรราคามังคุดตลาดกลางกรุงเทพฯ ปรับด้วยดัชนีราคาผู้บริโภค มีค่าเป็นบวก ซึ่งหมายความว่าราคามังคุดตลาดกลางกรุงเทพฯ ปรับด้วยดัชนีราคาผู้บริโภคมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกับความต้องการบริโภคทุเรียนสดภายในประเทศ และตัวแปรอิสระทั้งสองตัวสามารถอธิบายการเปลี่ยนแปลงความต้องการบริโภคทุเรียนสดภายในประเทศของไทยได้ร้อยละ 66.46 และเมื่อพิจารณาค่า F แสดงให้เห็นว่าปัจจัยผันแปรสามารถอธิบายการเปลี่ยนแปลงความต้องการบริโภคทุเรียนสดภายในประเทศไทยได้ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99

จากการทดสอบนัยสำคัญทางสถิติของค่าสัมประสิทธิ์ของปัจจัยแต่ละตัว (t-test) พบว่าค่าสัมประสิทธิ์ของราคาทุเรียนพันธุ์หมอนทองตลาดกลางกรุงเทพฯ ปรับด้วยดัชนีราคาผู้บริโภคมีค่านัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99 อธิบายได้ว่าราคาทุเรียนพันธุ์หมอนทองปรับด้วยดัชนีผู้บริโภคเปลี่ยนแปลงไปร้อยละ 1 ส่งผลให้ความต้องการบริโภคทุเรียนเปลี่ยนแปลงในทิศทางตรงกันข้ามร้อยละ 1.01 เมื่อปัจจัยอื่น ๆ คงที่ และค่าสัมประสิทธิ์ราคามังคุดตลาดกลางกรุงเทพฯ ปรับด้วยดัชนีราคาผู้บริโภคซึ่งเป็นสินค้าทดแทน ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ เกิดจากค่าทางสถิติ t มีค่าต่ำเนื่องจากความคลาดเคลื่อนของสัมประสิทธิ์หน้าตัวแปรราคามังคุดตลาดกลางกรุงเทพฯ ปรับด้วยดัชนีราคาผู้บริโภคมีค่าสูง

ความยืดหยุ่นของอุปสงค์ทุเรียนสดภายในประเทศของไทย

เนื่องจากสมการนี้อยู่ในรูปล็อกคู่ ค่าสัมประสิทธิ์ตัวแปรต่าง ๆ ก็คือค่าความยืดหยุ่นของความต้องการบริโภคทุเรียนสดภายในประเทศของไทยที่มีต่อการเปลี่ยนแปลงของตัวแปรต่าง ๆ ดังนั้น ความยืดหยุ่นของความต้องการบริโภคทุเรียนสดภายในประเทศไทยต่อการเปลี่ยนแปลงของราคาทุเรียนพันธุ์หมอนทองตลาดกลางกรุงเทพฯ ปรับด้วยดัชนีราคาผู้บริโภค มีค่าเท่ากับ -1.01 ซึ่งหมายความว่า เมื่อราคาทุเรียนพันธุ์หมอนทองในตลาดกลางกรุงเทพฯ ปรับด้วยดัชนีราคาผู้บริโภคเปลี่ยนแปลงไปร้อยละ 1 แล้ว จะทำให้ปริมาณความต้องการบริโภคทุเรียนสดภายในประเทศไทยจะเปลี่ยนแปลงในทางตรงข้ามเท่ากับร้อยละ 1.01 เมื่อปัจจัยอื่น ๆ คงที่ และความยืดหยุ่นของความต้องการบริโภคทุเรียนสดภายในประเทศไทยต่อการเปลี่ยนแปลงของราคามังคุดตลาด

กรุงเทพฯปรับด้วยดัชนีราคาผู้บริโภค มีค่าเท่ากับ 0.34 ซึ่งหมายความว่าเมื่อราคามังคุดตลาดกรุงเทพฯปรับด้วยดัชนีราคาผู้บริโภคเปลี่ยนแปลงไปร้อยละ 1 แล้ว จะทำให้ปริมาณความต้องการบริโภคทุเรียนสดภายในประเทศไทยจะเปลี่ยนแปลงในทางเดียวกันเท่ากับร้อยละ 0.34 เมื่อปัจจัยอื่น ๆ คงที่

จากการศึกษาข้างต้นนั้นสามารถวิเคราะห์ได้ว่า ปริมาณความต้องการบริโภคทุเรียนสดภายในประเทศไทยมีความยืดหยุ่นต่อราคาทุเรียนพันธุ์หมอนทองตลาดกรุงเทพฯปรับด้วยดัชนีราคาผู้บริโภคสูง และปริมาณความต้องการบริโภคทุเรียนสดภายในประเทศไทยมีความยืดหยุ่นต่อราคามังคุดในตลาดกรุงเทพฯปรับด้วยดัชนีราคาผู้บริโภคค่อนข้างน้อย

ความหมายในเชิงนโยบาย

จากการวิเคราะห์ข้างต้นพบว่า ราคาทุเรียนที่แท้จริงมีผลต่อปริมาณซื้อทุเรียนของผู้บริโภคสูง ซึ่งหากผู้บริโภครู้สึกว่าทุเรียนมีอรรถประโยชน์มากกว่าจำนวนเงินที่เขาต้องเสียไปแล้วนั้น ผู้บริโภคก็ยังคงยินดีที่จะจ่ายเงินเพื่อซื้อทุเรียนต่อไป ส่วนราคามังคุดที่แท้จริงนั้นก็เป็นส่วนหนึ่งที่มีผลกระทบต่อความต้องการบริโภคทุเรียนสดภายในประเทศ ซึ่งหากผู้บริโภครู้สึกว่ามังคุดมีอรรถประโยชน์ต่อตนมากกว่าทุเรียนผู้บริโภคก็จะหันไปซื้อมังคุดแทน ดังนั้นจึงควรที่จะสร้างความรู้สึกรู้ใจของผู้บริโภคที่มีต่อทุเรียนให้มากขึ้น โดยการที่เกษตรกรจะต้องทำการปรับปรุงคุณภาพผลผลิตให้ได้มาตรฐาน และหน่วยราชการควรช่วยเหลือเกษตรกรในการลดต้นทุนการผลิต ให้เกษตรกรสามารถขายผลผลิตในราคาที่ต่ำลงโดยไม่กระทบต่อรายได้สุทธิของเกษตรกร

ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของราคาที่ได้รับกับพันธุ์และช่วงเวลา

ในการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของราคาทุเรียนที่เกษตรกรได้รับกับปัจจัยทางด้านพันธุ์และช่วงเวลาผลผลิตออกสู่ตลาด ได้ทำการศึกษาเฉพาะราคาทุเรียนที่เกษตรกรได้รับพันธุ์หมอนทองและชะนี ซึ่งแบ่งช่วงเวลาออกเป็น 2 ช่วง คือ ในฤดูกาล (เมษายน-กันยายน) และนอกฤดูกาลผลิต โดยข้อมูลที่ใช้เป็นข้อมูลอนุกรมเวลารายเดือนของปี พ.ศ. 2542 เพื่อหาผลกระทบของตัวแปรเชิงคุณภาพที่มีต่อระดับราคาทุเรียนที่เกษตรกรได้รับ โดยใช้วิธีการวิเคราะห์การถดถอยแบบพหุ ซึ่งตัวแปรอิสระเป็นตัวแปรหุ่น และได้ผลการวิเคราะห์ดังต่อไปนี้

$$P_x = 9.69 + 9.53D_x + 13.28M_x$$

(S.D.) (2.44) (2.82) (2.82)

$$R^2 = 0.62 \quad F = 16.82 \quad D.W. = 2.31$$

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

จากสมการข้างต้นแสดงให้เห็นว่าปัจจัยด้านพันธุ์และช่วงเวลาสามารถอธิบายการเปลี่ยนแปลงระดับราคาทุเรียนที่เกษตรกรได้รับร้อยละ 61.60 เมื่อพิจารณาค่าสถิติ F แสดงให้เห็นว่าปัจจัยผันแปรสามารถอธิบายการเปลี่ยนแปลงระดับราคาทุเรียนที่เกษตรกรได้รับที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99 และเมื่อพิจารณาถึงความสัมพันธ์ระหว่างราคาทุเรียนที่เกษตรกรได้รับกับพันธุ์และช่วงเวลาที่ผลผลิตออกสู่ตลาด โดยพิจารณาจากค่า Beta ของสัมประสิทธิ์แต่ละตัวพบว่าช่วงเวลาที่มีผลผลิตออกสู่ตลาดมีผลกระทบต่อระดับราคาทุเรียนที่เกษตรกรได้รับ โดยมีค่า Beta เท่ากับ 0.63 ส่วนปัจจัยทางด้านพันธุ์นั้นมีผลกระทบต่อระดับราคาทุเรียนที่เกษตรกรได้รับ โดยมี Beta เท่ากับ 0.46 นั้นหมายความว่า ช่วงเวลาที่ผลผลิตออกสู่ตลาดมีอิทธิพลต่อราคาทุเรียนที่เกษตรกรขายได้มากกว่าปัจจัยทางด้านพันธุ์ทุเรียน

จากค่าสัมประสิทธิ์หน้าตัวแปรพันธุ์ทุเรียนเท่ากับ 9.53 นั้นหมายความว่า ระดับราคาทุเรียนที่เกษตรกรได้รับของพันธุ์หมอนทองจะสูงกว่าพันธุ์ชะนีโดยเฉลี่ยกิโลกรัมละ 9.53 บาท ในทุกช่วงเวลา และค่าสัมประสิทธิ์หน้าช่วงเวลาที่มีผลผลิตออกสู่ตลาดเท่ากับ 13.28 นั้นหมายความว่าระดับราคาทุเรียนที่เกษตรกรได้รับนอกฤดูจะสูงกว่าในฤดูเฉลี่ยกิโลกรัม 13.28 บาท ไม่ว่าพันธุ์ใดก็ตาม และสามารถหาระดับราคาทุเรียนที่เกษตรกรได้รับของพันธุ์หมอนทองและชะนีในฤดูและนอกฤดู (ตารางที่ 11)

ตารางที่ 11 ราคาทุเรียนที่เกษตรกรได้รับโดยเฉลี่ย (บาทต่อกิโลกรัม)

ช่วงเวลา	พันธุ์หมอนทอง	พันธุ์ชะนี
ในฤดู	19.22	9.69
นอกฤดู	32.50	22.97

ที่มา: (จากการคำนวณ)

ความหมายเชิงนโยบาย

ผลกระทบของระดับราคาทุเรียนที่เกษตรกรได้รับ ปัจจัยทางด้านช่วงเวลามีอิทธิพลสูง จึงควรทำการส่งเสริมในการปลูกทุเรียนนอกฤดูให้แก่เกษตรกร โดยทำการเผยแพร่ความรู้ด้านเทคนิคการผลิตให้แก่เกษตรกร ส่วนปัจจัยทางด้านพันธุ์นั้น ราคาทุเรียนพันธุ์หมอนทองสูงกว่าพันธุ์ชะนี ดังนั้นหากมีการขยายพื้นที่เพาะปลูกก็ควรที่จะทำการปลูกพันธุ์หมอนทองมากกว่าพันธุ์ชะนี เพราะเกษตรกรจะได้รับราคาที่สูงกว่า

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บทที่ 5

สรุปและข้อเสนอแนะ

สรุปผลการศึกษา

ทุเรียนถือเป็นราชาแห่งผลไม้ของภูมิภาคเอเชียอาคเนย์ เนื่องจากเป็นผลไม้ที่มีความสำคัญทางเศรษฐกิจ และเป็นผลไม้ที่มียอดการส่งออกติดอันดับของประเทศ ประเทศไทยมีการปลูกทุเรียนกันทั่วประเทศ แต่มีแหล่งที่สำคัญคือ ภาคตะวันออกและภาคใต้ ซึ่งแนวโน้มคาดว่าจะมีการขยายการปลูกเพิ่มขึ้นอีก แม้ว่าจะมีการขยายการส่งออกทุเรียนสดไปตลาดต่างประเทศมากขึ้นแล้วก็ตาม แต่ผลผลิตส่วนใหญ่ก็ยังคงใช้บริโภคภายในประเทศ ซึ่งหากเพิ่มการผลิตจนไม่คำนึงถึงความต้องการของผู้บริโภคแล้ว อาจทำให้ผลผลิตทุเรียนเกิดภาวะล้นตลาดได้เช่นเดียวกับพืชผลชนิดอื่น ๆ ได้ จึงได้ทำการศึกษาด้านทุนการผลิต การตลาด ราคาทุเรียนสดภายในประเทศไทย และทำการประมาณการความต้องการบริโภคทุเรียนสดภายในประเทศไทย โดยใช้วิธีกำลังสองน้อยที่สุดแบบสองขั้น (Two Stage Least Square) และหาความสัมพันธ์ของระดับราคาทุเรียนที่เกษตรกรได้รับกับพื้นที่และช่วงเวลาผลผลิตออกสู่ตลาด เพื่อใช้เป็นแนวทางในการวางแผนการผลิตและป้องกันการเกิดภาวะทุเรียนล้นตลาดต่อไป

จากการศึกษาด้านทุนการผลิตพบว่า ต้นทุนการผลิตในช่วงเริ่มแรกนั้นพื้นที่หมอนทองจะสูงกว่าพื้นที่ชะนี เนื่องจากพื้นที่หมอนทองบอบบางและมีความต้านทานโรคน้อยกว่าพื้นที่ชะนี แต่พื้นที่ชะนีสามารถให้ผลผลิตได้เร็วกว่าพื้นที่หมอนทอง ทำให้ต้นทุนการผลิตในช่วงก่อนการให้ผลผลิตพื้นที่หมอนทองจะสูงกว่าพื้นที่ชะนี 1,132.80 บาทต่อไร่ แต่เมื่อพิจารณาต้นทุนหลังการให้ผลผลิตจะเห็นว่า พื้นที่หมอนทองมีต้นทุนต่ำกว่าพื้นที่ชะนี 1,295.94 บาทต่อไร่ และให้ผลผลิตได้มากกว่าพื้นที่ชะนี 60.94 กิโลกรัมต่อไร่ ส่วนการผลิตนอกฤดูกาลนั้น แม้ว่าจะทำให้ต้นทุนการผลิตทุเรียนสูงขึ้นกว่าการผลิตในฤดูกาลปกติ แต่ก็สามารถให้ปริมาณผลผลิตต่อไร่ที่เพิ่มขึ้นเช่นกัน โดยเฉพาะพื้นที่ชะนี สามารถให้ผลผลิตต่อไร่เพิ่มขึ้นถึงร้อยละ 64.27 ของผลผลิตในฤดูกาลปกติ ในขณะที่พื้นที่หมอนทองให้ผลผลิตต่อไร่เพิ่มขึ้นร้อยละ 8.20 ของผลผลิตฤดูกาลปกติ ดังนั้นจึงทำให้ต้นทุนต่อกิโลกรัมของการผลิตทุเรียนพื้นที่หมอนทองและพื้นที่ชะนีเท่ากับ 11.41 และ 8.93 บาทตามลำดับ ดังนั้นการผลิตทุเรียนหมอนทองจึงเหมาะกับการให้ผลผลิตในฤดูกาล แต่สำหรับพื้นที่ชะนีนั้นเหมาะกับการให้ผลผลิตนอกฤดูกาล และการศึกษาด้านการตลาดทุเรียนพบว่า ผลผลิตทุเรียนจากเกษตรกรส่วนใหญ่จะถูกขายให้กับพ่อค้ารวบรวมท้องถิ่น ซึ่งคิดเป็น

ร้อยละ 64.87 ของผลผลิตทั้งหมด ส่วนคนกลางที่มีอิทธิพลต่อการตลาดทุเรียนคือพ่อค้าขายส่ง ในกรุงเทพฯ ซึ่งทำการรวบรวมผลผลิตจากเกษตรกรโดยตรงและคนกลางระดับอื่น ๆ คิดเป็นร้อยละ 71.47 ของผลผลิตทั้งหมด แล้วจึงทำการกระจายผลผลิตไปยังคนกลางระดับย่อยต่อไป ส่วนด้าน ต้นทุนทางการตลาดของพ่อค้ารวบรวมท้องถิ่น และพ่อค้าต่างจังหวัด พันธุ์หมอนทองจะมีต้นทุน ทางการตลาดที่สูงกว่าพันธุ์ชะนี จึงทำให้ส่วนเหลือของการตลาดพันธุ์หมอนทองสูงกว่าพันธุ์ชะนี และด้านราคาทุเรียนนั้นมักถูกกำหนดโดยผู้ซื้อเป็นส่วนใหญ่ และดัชนีราคาทุเรียนที่เกษตรกรได้รับ มีแนวโน้มลดลงจากอดีต

จากการศึกษาความยืดหยุ่นของความต้องการบริโภคทุเรียนสดภายในประเทศพบว่า ความ ยืดหยุ่นของความต้องการบริโภคทุเรียนภายในประเทศเมื่อคำนึงถึงราคาทุเรียนพันธุ์หมอนทอง ตลาดกรุงเทพฯปรับด้วยดัชนีราคาผู้บริโภค และราคามังคุดตลาดกรุงเทพฯปรับด้วยดัชนีราคา ผู้บริโภคมีค่าเท่ากับ -1.01 และ 0.34 ตามลำดับ จึงกล่าวได้ว่าปริมาณการซื้อทุเรียนขึ้นอยู่กับการ ทุเรียนที่แท้จริงเป็นหลัก และรองลงมาคือราคามังคุดที่แท้จริง และจากการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ ของระดับราคาทุเรียนที่เกษตรกรได้รับกับปัจจัยทางด้านพันธุ์และช่วงเวลาที่ผลผลิตออกสู่ตลาด พบว่าช่วงเวลามีผลต่อระดับราคาทุเรียนที่เกษตรกรได้รับมากกว่าปัจจัยทางด้านพันธุ์ ซึ่งระดับราคา ผลผลิตทุเรียนไม่ว่าพันธุ์ใดก็ตามที่ออกสู่ตลาดนอกฤดูกาลจะสูงกว่าในฤดูกาลโดยเฉลี่ยกิโลกรัมละ 13.28 บาท และระดับราคาทุเรียนพันธุ์หมอนทองจะสูงกว่าพันธุ์ชะนีโดยเฉลี่ยกิโลกรัมละ 9.53 บาท ในทุกช่วงเวลา

ข้อเสนอแนะ

1. จากการศึกษาพบว่าการผลิตทุเรียนพันธุ์หมอนทองนั้นเหมาะสมสำหรับการให้ผลผลิต ช่วงในฤดูกาล เพราะต้นทุนการผลิตจะต่ำกว่าพันธุ์ชะนี แต่พันธุ์ชะนีนั้นเหมาะสมที่จะทำการผลิต นอกฤดูกาลเนื่องจากให้ผลผลิตต่อไร่ที่มากกว่า ทำให้ต้นทุนการผลิตเพิ่มขึ้นจากการผลิตในฤดูกาล เพียงเล็กน้อย เกษตรกรจึงควรใช้เทคนิคการผลิตทุเรียนนอกฤดูกาลกับพันธุ์ชะนี มากกว่าพันธุ์ หมอนทอง

2. ความต้องการบริโภคทุเรียนสดภายในประเทศได้รับอิทธิพลจากราคาทุเรียนที่แท้จริง รองลงมาคือราคามังคุดที่แท้จริง ดังนั้นการขายทุเรียนจะต้องคำนึงถึงอรรถประโยชน์ที่ผู้บริโภคจะ ได้รับ ซึ่งจะมีผลต่อความรู้สึกยินดีที่จะจ่ายเงินซื้อทุเรียนของผู้บริโภค ดังนั้นเกษตรกรจะต้องมีการ พัฒนาคุณภาพผลผลิตของตนให้เป็นที่ต้องการของผู้บริโภค โดยการผลิตทุเรียนให้มีมาตรฐานทั้ง ขนาดผลและระดับความสุก เพื่อมิให้มีทุเรียนอ่อนออกสู่ตลาด และหน่วยราชการควรหาทาง

ช่วยเหลือเกษตรกรในการลดต้นทุนการผลิต โดยเฉพาะต้นทุนด้านยาป้องกันกำจัดศัตรูพืช ซึ่งเป็นค่าใช้จ่ายที่สูงสำหรับการผลิตทุเรียนทุกช่วงเวลา และจะช่วยให้เกษตรกรสามารถลดราคาผลผลิตลง โดยไม่กระทบต่อรายได้สุทธิของเกษตรกร

3. เทคนิคการปลูกทุเรียนนอกฤดูกาลนั้นสามารถช่วยในการขยายช่วงเวลาที่ผลผลิตออกสู่ตลาดออกไปได้ ซึ่งจะส่งผลให้ราคาผลผลิตทุเรียนที่เกษตรกรได้รับในทุกพันธุ์สูงขึ้น หน่วยราชการที่เกี่ยวข้องจึงควรทำการเผยแพร่ความรู้และเทคนิคดังกล่าวให้แก่เกษตรกรอย่างเต็มที่ เพื่อป้องกันการเกิดภาวะทุเรียนล้นตลาด

4. หน่วยราชการควรร่วมมือกับกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร และผู้ผลิตทุเรียนแปรรูป เพื่อทำการประชาสัมพันธ์ผลิตภัณฑ์ทุเรียนแปรรูปให้เป็นที่รู้จักและยอมรับของผู้บริโภคมากยิ่งขึ้น โดยการเข้าร่วมงานเทศกาลอาหารและของดีประจำจังหวัด หรืองานแสดงสินค้าที่จัดขึ้นทั้งในกรุงเทพฯ และต่างจังหวัด โดยเปิดโอกาสให้ผู้บริโภคได้ลองชิมผลิตภัณฑ์ทุเรียนแปรรูปในแบบต่าง ๆ รวมทั้งทำการขยายช่องทางการจำหน่ายให้กว้างขวาง และสะดวกในการซื้อหาของผู้บริโภค เพื่อเป็นการเพิ่มความต้องการบริโภคทุเรียนภายในประเทศให้สูงขึ้น

5. ในการศึกษาเรื่องความต้องการบริโภคทุเรียนสดภายในประเทศไทย จะประสบปัญหาด้านข้อมูลในอดีต เนื่องจากการเก็บข้อมูลในอดีตนั้นมีน้อย และมีหน่วยวัดปริมาณเป็นจำนวนผล จึงไม่สามารถใช้ร่วมกับข้อมูลปัจจุบันได้ และการเก็บข้อมูลของหน่วยราชการค่อนข้างล่าช้า ทำให้ข้อมูลที่ใช้ในการวิเคราะห์ไม่ทันสมัยเท่าที่ควร ดังนั้นการศึกษาที่คิดควรมีความพร้อมด้านข้อมูลทั้งในอดีตและปัจจุบัน

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงเกษตรและสหกรณ์. 2531. การผลิต และการตลาดทุเรียนปี 2530. กรุงเทพมหานคร:
(ไม่ระบุสำนักพิมพ์)

กระทรวงเกษตรและสหกรณ์. 2538. การผลิต และการตลาดทุเรียนปี 2538 ของจังหวัดจันทบุรี
และตราด. กรุงเทพมหานคร: (ไม่ระบุสำนักพิมพ์)

กระทรวงเกษตรและสหกรณ์. 2541. ดัชนีราคาที่เกษตรกรขายได้ ปีเพาะปลูก 2531/32 - 2540/41.
กระทรวงเกษตรและสหกรณ์. กรุงเทพมหานคร: (ไม่ระบุสำนักพิมพ์)

กระทรวงเกษตรและสหกรณ์. 2542. "แผนการผลิตสินค้าเกษตรปี 2541/41 สินค้าเร่งรัดการส่งออก
(ทุเรียน)". ข่าวเศรษฐกิจการเกษตร. 45(507)

กระทรวงเกษตรและสหกรณ์. 2543 ก. ข้อมูลด้านการผลิตและการตลาดสินค้าเกษตรที่สำคัญ
กรุงเทพมหานคร: (ไม่ระบุสำนักพิมพ์)

กระทรวงเกษตรและสหกรณ์. 2543 ข. สถิติการปลูกไม้ผลไม้ยืนต้น ปี 2539. กรุงเทพมหานคร:
(ไม่ระบุสำนักพิมพ์)

กระทรวงพาณิชย์. 2543. สถิติราคาขายส่งสินค้าเกษตรเฉลี่ยรายเดือนตลาดกรุงเทพมหานคร.
กรุงเทพมหานคร: (อัครา)

จุฬารัตน์ เสรีเชษฐพงศ์. 2542. ความต้องการข้อมูลการตลาดเพื่อการตัดสินใจจำหน่ายผลผลิตของ
เกษตรกรผู้ปลูกทุเรียน อำเภอท่าใหม่ จังหวัดจันทบุรี. กรุงเทพมหานคร: วิทยานิพนธ์
ปริญญาโท, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

เฉลิม กิจกุลเลิศ. 2537. วิเคราะห์ผลตอบแทนทางการเงินในสวนทุเรียน และการตลาดของทุเรียน
ในจังหวัดชุมพร. กรุงเทพมหานคร: วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

นคร ยัมศิริวัฒน์. 2541. "ทุเรียน: พืชเศรษฐกิจ". จุลสารเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
2 (มีนาคม-พฤษภาคม)

นราทิพย์ ชุติวังศ์. 2542. เศรษฐศาสตร์การจัดการ. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย.

นรินทร์ ประมงศ์. 2530. ศึกษาพฤติกรรมผู้บริโภคทุเรียนในเขตกรุงเทพมหานคร. กรุงเทพมหานคร:
ปัญหาพิเศษปริญญาตรี, สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง.

นรินาม. 2530. ทุเรียน. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์รุ่งเรืองสารสินการพิมพ์.

มัทนา พนานิรามัย และคณะ. 2530. เศรษฐมิตติ. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัย
ธรรมชिरาช.

วันรักษ์ มิ่งมณีนาคิน. 2541. หลักเศรษฐศาสตร์จุลภาค. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ไทยวัฒนา
พานิชย์จำกัด.

สำนักงานสถิติแห่งชาติ. 2543. ประมวลสถิติที่สำคัญของประเทศไทย. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์
อักษรไทย.

หิรัญ หิรัญประดิษฐ์ และคณะ. 2541. เทคโนโลยีการผลิตทุเรียน. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาคผนวก ก.

ตารางผนวก

ตารางภาคผนวกที่ 1 ข้อมูลที่ใช้ในการวิเคราะห์ความต้องการบริโภคทุเรียนสดภายในประเทศไทย

ปี พ.ศ.	ปริมาณบริโภคทุเรียนในประเทศ (ตัน) ¹	ราคาขายส่งทุเรียนหอมทอง (บาท/ก.ก.) ²	ราคาขายส่งมั่งคุด (บาท/ก.ก.) ²
2527	171,040	43.37	14.20
2528	325,714	38.81	10.93
2529	394,415	36.80	29.59
2530	414,943	31.10	18.24
2531	438,302	40.30	37.09
2532	479,441	49.47	18.18
2533	450,923	52.85	34.59
2534	531,212	42.19	31.87
2535	696,255	27.95	36.79
2536	460,645	36.58	32.25
2537	745,763	26.81	24.73
2538	801,224	31.44	27.21
2539	851,995	30.69	35.01
2540	843,038	23.41	26.58
2541	392,567	33.94	31.88
2542	669,889	32.89	35.00

ที่มา: ¹ (กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, 2543ก)

² (กระทรวงพาณิชย์, 2543)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางภาคผนวกที่ 2 ข้อมูลรายได้ประชาชาติต่อบุคคล และดัชนีราคาผู้บริโภค ปี พ.ศ. 2537
เป็นปีฐาน

ปี พ.ศ.	รายได้ต่อบุคคล (บาทต่อคน)	ดัชนีราคาผู้บริโภค (ร้อยละ)
2527	18,629	67.50
2528	19,666	69.20
2529	20,860	70.50
2530	23,454	72.20
2531	27,734	75.00
2532	32,168	79.00
2533	36,576	83.70
2534	34,265	88.50
2535	49,918	92.10
2536	54,122	95.10
2537	60,632	100.00
2538	69,316	105.80
2539	75,103	112.00
2540	75,991	118.30
2541	73,056	127.80
2542	73,771	128.20

ที่มา: (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2543)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางภาคผนวกที่ 3 ราคาทุเรียนพันธุ์หมอนทองและชะนีที่เกษตรกรได้รับ รายเดือน ปี พ.ศ. 2542

เดือน	พันธุ์หมอนทอง	พันธุ์ชะนี
มกราคม	26.33	22.11
กุมภาพันธ์	27.80	22.86
มีนาคม	43.46	29.77
เมษายน	28.89	15.68
พฤษภาคม	12.95	7.63
มิถุนายน	15.00	5.68
กรกฎาคม	16.92	8.10
สิงหาคม	21.23	8.50
กันยายน	19.40	13.50
ตุลาคม	17.50	13.75
พฤศจิกายน	47.43	25.25
ธันวาคม	33.45	23.15

ที่มา: (กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, 2543ก)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาคผนวก ข.

ผลการวิเคราะห์ความต้องการบริโภคทุเรียนสดภายในประเทศไทย

ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อความต้องการบริโภคทุเรียนสดภายในประเทศไทย

MODEL: MOD_1.

Equation number: 1

Dependent variable.. LNQ

Listwise Deletion of Missing Data

Multiple R .81463
 R Square .66362
 Adjusted R Square .60246
 Standard Error .24787

Analysis of Variance:

	DF	Sum of Squares	Mean Square
Regression	2	1.3332509	.66662543
Residuals	11	.6758130	.06143754

F = 10.85046 Signif F = .0025

----- Variables in the Equation -----

Variable	B	SE B	Beta	T	Sig T
LNPDP	-1.008093	.223239	-.875773	-4.516	.0009
LNPA	.344919	.212693	.254474	1.622	.1332
(Constant)	10.330056	1.710264		6.040	.0001

Correlation Matrix of Parameter Estimates

	LNPDP	LNPA
LNPDP	1.0000000	-.1072264
LNPA	-.1072264	1.0000000

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
 ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของราคาที่เคยตรกรได้รับกับพันธุ์และช่วงเวลา

Regression

Variables Entered/Removed^a

Model	Variables Entered	Variables Removed	Method
1	M, D ^b	.	Enter

a. All requested variables entered.

b. Dependent Variable: P

Model Summary^b

Model	R	R Square	Adjusted R Square	Std. Error of the Estimate	Durbin-Watson
1	.785 ^a	.616	.579	6.9040	2.311

a. Predictors: (Constant), M, D

b. Dependent Variable: P

ANOVA^b

Model		Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
1	Regression	1603.532	2	801.766	16.821	.000 ^a
	Residual	1000.975	21	47.665		
	Total	2604.507	23			

a. Predictors: (Constant), M, D

b. Dependent Variable: P

Coefficients^a

Model		Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t	Sig.
		B	Std. Error	Beta		
1	(Constant)	9.691	2.441		3.970	.001
	D	9.532	2.819	.457	3.382	.003
	M	13.282	2.819	.637	4.712	.000

a. Dependent Variable: P

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

Residuals Statistics^a

	Minimum	Maximum	Mean	Std. Deviation	N
Predicted Value	9.6908	32.5042	21.0975	8.3498	24
Residual	-15.0042	14.9258	1.110E-15	6.5970	24
Std. Predicted Value	-1.366	1.366	.000	1.000	24
Std. Residual	-2.173	2.162	.000	.956	24

a. Dependent Variable: P

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้